

Starteren

Nr. 3 - 34. årgang - Organ for Idrettsklubben START - September 1980

*Fra gutteklubb i
1905...*

*... til
1. divisjon i 1980*

Om «Gyldenløve», «Start»s stiftelse og dribler-kongen Arne Johnsen

Den 90 år gamle Thorvald Olsen forteller

Tekst og foto: Jannes Bjørnsen

Det er blitt sagt tidligere at Start ble stiftet i Gyldenløvesgt. hjemme hos Aabert Johnsen. Det er feil. Stiftelsen foregikk i Turnhallen. Det skjedde på galleriet som vendte mot Kongensgt. Vi var vel gjennomsnittlig 15 år. Selv var jeg 15, og min skolekamerat, Aabert Johnsen, var et år eldre enn meg. Han sto oppe ved et lite bord og ledet møtet, og han ble også valgt til den første formann.

Den som forteller dette, Thorvald Olsen, var selv på møtet og husker det godt. Han meldte seg inn i klubben, men drev det aldri til mer enn å være med på trening som løper — spilte aldri på noe lag i Start. Thorvald Olsen var 90 år torsdag den 3. juli. I de siste 4 år har han hatt sitt eget værelse på Sykehjemmet i Elvegt. hvor han trives over all måte. — Vi har det så godt nå, den som har noe å klage på dette, vet ikke hva han taler om — er hans kommentar til sin situasjon.

— Husker du Arne Johnsen?

— Bror til Aabert, ja? Han vi kalte Dribleren, fordi han var så fenomenal til å drible? Jo, hvem kan glemme ham. Han var også en glimrende turner.

— Og Kidjan?

— Einar Kristiansen, målmannen? Vi var nærmeste naboer. Æ bodde i Gyldenløvesgt. 36, han i 38. De pleide å kalle Kidjan «mannen med fangarmane».

I to omganger bodde vi i Holbergsgt. 22, før og etter den store bybrannen, og vi gutter i Holbergsgt. spente fotball i Tresse hvor det var gress none steder. Æ spente sammen med feier Torjesens sønner, Einar, David og Petter. Andre som var med og spente, var Alf Pedersen og Martin Topstad fra Rådhusgaten.

Æ husker ei gang vi gutter spente i Tresse, så kom konsul Børre Rosenkilde (far til Leif og Georg) bort og sa: — spiller dere futtbåll? Han uttalte det så snodig at vi hadde vanskelig for å holde oss for å le.

— Det var engelsk uttale.

— Å, var det det.

Thorvald Olsen forteller at Start egentlig gikk ut fra Gyldenløve som var en gutteforening fra Gyldenløvesgt.

— Om søndagene marsjerte vi med fane og tromme i spissen fra hjemmet til Aabert og Arne Johnsen og til Strai. Og så var det å ta toget tilbake til byen. Det kostet 10 øre den tia, sier Olsen.

Reinholdt Samuelsen som spilte fotball i gamle Gylden-

løve fra ca. 1900, fortalte for 15 år siden intervjueren at før Start ble stiftet, hadde guttene i Gyldenløvesgt. slått seg sammen med gutter fra Henrik Wergelandsgt. som brødrene Erling og Carl Tobiasen, Martin Petersen og Naglestad-brødrene Thomas og Henrik. Videre var det Tangenguttene Ole Tobias Thorstensen, Edgar B. Schieldrop og Jørg Hagen. Fra Dronningensgt. kom Gustav og Martin Eriksen.

— Æ lurur på om ikke Andreas Salvesen var på møtet i Turnhallen? kommer det fra Olsen.

— Det kan da ikke være mulig, han er da vel ikke stort mer enn vel 80.

— Vel 80! Legg på 8 år til, så kommer du nærmere sannheten.

Og det var Thorvald Olsen som hadde rett. Salvesen er nemlig født 23. april 1982, så han var 13 1/3 år da stiftelsen fant sted.

— Kanskje Ole Tobias (Thorstensen) også var med? undrer Olsen.

Det var han. Ved 50-års jubileet i 1955 skrev han en artikkel i Starteren som han kalte «Litt omkring «Start»s stiftelse». Der fortalte han bl.a. at ca. 60 gutter var til stede. Det ble en del diskusjon om navnet. Haakon Endreson foreslo bl.a. Ørvarodd etter en tidligere klubb i Kristiansand som i sin tid hadde spilt 0-0 mot selveste Odd. Midt under diskusjonen kom våpenhandler Peder Pedersens sønn, Daniel som var gymnasiast, stormende inn og spurte om det var bestemt noe navn. Da så ikke var tilfelle foreslo han Start, og det ble straks vedtatt. «Ole Doll» som vi kalte ham på Katedralskolen, der han var lektor i mange år, sier ellers fornøyd i sin artikkel:

— Det er mange av oss som hevder at den elektriske gatebelysningen var en del av årsaken til at Start ble stiftet. Da denne kom, ble

Thorvald Olsen, 90-åringen fotografert sist i juni.

det forbudt å spille fotball i gatene, og vi måtte henlegge våre treninger til Tresse, Tangen eller Gimlemoen. Det tok tid før vi ble vant med dette. Våre tidligere treningsbaner var gatene, og du verden så koselige disse banene like utenfor stuedøren var. Og så lenge som vi hadde fotballen, eller kanskje vi skulle kalle den «filla». Ja, for det var det faktisk, men vi ble rene mestre i å lappe igjen hullene. Det hendte at vi stappet en tøyfille i hullene, og hvis en ropte «filla ute», betød det at en kunne stoppe spillet, og det skal være både visst og sant at denne filla ble utnyttet.

— Jeg kan ikke skjønne at du er 90 år? Vi er tilbake til Thorvald Olsen igjen.

— Det kan ikke jeg heller, men jeg begynner jo å merke det på bena, svarer 90-åringen som forøvrig stadig er på farten rundt om i byen.

Olsens far var svensk av fødsel og het Olausson, men endret navnet til det lettere Olsen da han slo seg ned i Kristiansand. Moren, Onette, var fra Kirkevik i Randesund.

Thorvald Olsen var baker av profesjon — utdannet på Dampbageriet — men reiste til Kristiania i 1914. Han var også noen år i Lyngdal før han i 1941 kom tilbake til byen og tok jobb på Fiskaa Verk, der han arbeidet til han ble 70 i 1960.

Olsen var den yngste i en søskenflokk på 4 brødre og 1 søster, og han er den eneste som lever nå. (Skrevet i juli 1980).

Gyldenløvesgt. 55 og 57 — brødrene Johnsens hjem — der Start forløper, gutteklubben «Gyldenløve» ble stiftet og hvor guttene hadde sitt faste tilholdssted.

STARTEREN

Redaktør:	Egil Torjussen , Peer Gyntvei 7	
Redaksj.komité:	Erik Svendsen , Klipperveien 74	Tlf. 85354
	Arnfinn Gundersen , Marineveien 12 B	Tlf. 21129
	Finn «Hafi» Hanssen , M�lleannsveien 75 B	Tlf. 31218
	Mats Nesmann , Jernveien 20	Tlf. 30904
Kontakter:		
Fotb.utvalg:	Arvid Holm , �sterveien 51	Tlf. 90001
Seniorklubben:	Ernst Hatlestad , Oddernesveien 56	Tlf. 91515
Huskomit�en:	Reidunn T. Bisseth , �. Ringvei 29	Tlf. 25672

START's LEDELSE:

Formann:	Sverre Hornnes , Svalekollen 4	Tlf. 10045
Viseformann:	Rolf Andresen , Astrids vei 28	Tlf. 90652
Sekretær:	Erik Svendsen , Klipperveien 74	Tlf. 85354
Kasserer:	Tore Heidenreich Håkon den Godesvei 14	Tlf. 90128
Form. fotball:	Erik Stallemo , Holdalsnuten 18	Tlf. 90050
Trener fotball:	Karsten Johannessen , Dronn. gt. 77	Tlf. 29476
Form. junior:	Cay Danielsen , Lillemyrvn. 10	
Form. håndball:	Marit Johnsen , Koboltveien 16	Tlf. 31058
Form. huskom.:	Audun Vik�yr , Vågsbygd Ringvei 5	Tlf. 11769
Starthallen:	Marvikveien 94 A	Tlf. 91460

1905

1980

Fra 60 gutter i Turnhallens lille sal — Til 1. divisjonsklubb i egen idrettshall

I 1905 var det ingen «voksen» fotballklubb mellom Arendal og Flekkefjord. Den 31. mars ble Flekkefjord F.K. stiftet, og det l ksom i luften at Kristiansand skulle få en sterk klubb i 1905 — en klubb som byens mange gutteklubber kunne samle seg om.

Den ledende gutteklubben var «Gyldenløve», og det var gutter fra denne klubben som sammen med gutter fra en del andre klubber tok initiativet til at Start ble stiftet den 19. september 1905. Begivenheten fant sted i Turnhallens lille sal, og det var en svært ungdommelig forsamling — ca. 60 gutter i alderen 15 til 17 år — som ble de første startere. Som nevnt kom de aller fleste fra «Gyldenløve», og som et varig symbol på det, pryder «Gyldenløves» silkefane peisestua i Starthallen.

Aabert Johnsen ble klubbens første formann. De første årene ble det bare spilt noen få kamper, men etterhvert som det kom fotballklubber i de andre S rlandsbyene, ble forbindelsen med disse mer regelmessig. Start vant ofte med store sifre i disse første årene, men etter hvert jevnet det seg mer ut.

I 1911 ble Start innmeldt i Norges Fotballforbund og samme år ble den første fotballkamp mot Viking spilt. Den endte uavgjort 2-2. Forbindelsen mellom de to klubbene ble opprettholdt, bl.a. ble det spilt en del pokalkamper, og i 1916 tok Start sin 3. seier og vant dermed den oppsatte pokal til odel og eie. Men det nytter ikke å legge skjul på at fram til 50-års jubileet var fem 4. rundekamper samt en og annen «storkamp» mot kjente lag alt klubben hadde å slå i bordet med. Joda, Sørlandet var «fotballens mørke fastland» på den tiden.

Men la oss samtidig erkjenne at i allefall i de første decenniene førte medlemmene en beundringsverdige kamp for tilværelsen. Kampene ble spilt på Gimlemoen, som var svært primitiv og dessuten manglet gjerde. Så selv om det iblant kunne være et par tusen tilskuere til stede på kampene, var det mest gratistilskuere. I de første årene hendte det til og med at guttene m tte skrangle sammen penger for å få en kamp, så det skulle sannelig både vilje og energi til for ikke å gi opp hele greia. Men det gjorde de heldigvis ikke.

Først i slutten av 50-årene begynte det å løsne for alvor. Først ut var orienteringsl perne, men i 1959

klarte fotballaget å spille seg opp i Hovedserien. Selv om det ble med bare et års opphold i v r dengang fornemste serie, hadde guttene fått blod på tann. Etter en rekke gode sesonger i 2. divisjon fra 1963 var klubben klar for 1. divisjonsspill i 1969. Denne gang var det som kjent bare et mål som skilte oss fra fornyet kontrakt. Etter nye tre år i 2. divisjon ble det atter 1. divisjonskontrakt, og denne gang gikk guttene bort og erobret bronsemedaljer i serien. Og så — i 1978 — kom det vi alle hadde gått og ventet på i noen år — seriemesterskapet. Endelig var Sørlandet blitt kvitt stempelet «fotballens mørke fastland». I løpet av de siste 7 årene har fotballaget erobret en gullmedalje, tre bronsemedaljer, to fjerdeplasser og en syvendeplass. Sammen med Viking og Lillestrøm har Start vært et av de mest stabile 1. divisjonslagene i denne perioden. Vi får bare håpe at dette vil fortsette også i årene framover.

Også junioravdelingen har gjort det meget godt de senere år. I 1974 vant juniorlaget norgesmesterskapet i cupen og i tillegg ble Start tre år på rad beste klubb i Norway Cup og erobret Rolf Hofmo's minnepokal til odel og eie. Ellers har det blitt seire i en mengde pokalturneringer i inn- og utland, så det gror unektelig godt også blant de unge.

Selv om v re orienterere for noen år siden dannet egen klubb, føyer vi for ordens skyld til at avdelingen var i toppen her på Sørlandet i mange år og hadde en rekke representanter på landslaget. To norgesmesterskap hører også med i bildet. Individuelt jr. ved Kirsti Larsen i 1964 og i lagstafett jr. ved Helge Opsahl, Øystein Halvorsen og Kjell Einar Adnevik i 1966.

Selv om v re h ndballdamer i dag spiller i 4. divisjon, har de ved et par tidligere anledninger spilt i 2. divisjon, og det er vel fortsatt lov å håpe på nye bragder også for dem.

Når vi så i tillegg til den fine sportslige framgangen kan skilte med eget klubbhus, skulle vi kunne se fremtiden lyst i m te i forvisning om at Start er en særdeles livskraftig 75-åring. Men vi er ikke kommet gratis til suksessen. På alle plan har vi nå i en årrekke hatt en førsteklasses administrasjon med dyktige ledere og trenere som sammen med et hundretalls lojale og villige tillitsmenn og

Forts. side 5

Korte glimt fra en lang historie

Valg i 1905

Aabert Johnsen var Start's første formann. Som dere ser en stilig, men svært så ungdommelig sådan.

Som kjent ble Start stiftet 19. september 1905. Dagen etter sto følgende lille notis i Christianssands Tidende:

Fotballklubben «Start» i-gaaraftes.

Det foretoges valg paa bestyrelse med følgende resultat: Formand hr. Aabert H. Johnsen, til kasserer hr. Ole T. Thorstensen, sekretær og revisor hr. Samuel Bugge. Til fotballkapteiner valgtes d'herrer Daniel Pedersen og Aabert Johnsen. Dessuten valgtes to løytnanter.

Medlem av NFF

I de første årene ble det mest spilt tilfeldige kamper mot underoffiserene og seminaristene samt en og annen kamp i Mandal og Arendal. Men i 1911 ble Start opptatt i Norges Fotballforbund.

Samme år spilte klubben sin første kamp mot Viking, Stavanger, og denne kampen ble innledningen til et meget fruktbart samarbeid som senere resulterte i 2 pokaler til Start — den første i 1916 og den andre i 1922.

Sørlandske Fotballkrets

ble stiftet i 1912. I 1911 ble det holdt et forberedende møte i Arendal. Fra Start deltok Haakon Endreson og Arne Johnsen. Endreson ble valgt til formann i den forberedende komite, men fikk så sitt virke i Christiania.

Det konstituerende møte i kretsen ble holdt 1. juli 1912. Start var representert ved Johan Jahnsen, Arne Johnsen og Thomas Svendsen.

De første kretskampene som ble spilt i 1911 — før kretsen var opptatt i forbundet — ble ikke godkjent.

NM-deltagelse

Start spilte sin første NM-kamp i 1912. Klubben ble satt utenfor i 1. runde av Fram, Larvik, med hele 9-1. Kampen gikk på Gimlemoen, og Reinholdt Samuelson scoret for Start.

Til Danmark

Som det første norske lag reiste Start til Danmark i 1912 for å møte Aalborg Boldspilklub. AaB vant 4-1, og Arne Johnsen ble første nordmann som scoret mål i Danmark. Start's kaptein, Thomas Svendsen, ble i anledning kampen overrakt en

Våre to «gullklokkemenn», Trond Pedersen og Stein Thunberg.

erindringsmedalje. Medaljen ble skjenket Start og befinner seg nå i Starthallen.

Året etter kom AaB på gjensvitt og vant denne gang 5-1. Start's mål ble påny scoret av Arne Johnsen.

Kretsmesterskap

Fra 1912 og fram til og med 1929 erobret Start 11 kretsmesterskap, men først i 1950 greide Start påny å bli kretsmester i klasse A. Samme år ble klubben også avdelingsmester.

Sammenslutning

I 1914 forsøkte Start å få til en sammenslutning med Oddersjaa, men ideen vant ikke gehør hos Oddersjaa.

Fri-idrett

Ved et fri-idrettsstevne i 1916 ble Rolf Stumpf best og fikk som den første inngravert sitt navn i «Idrettspokalen».

Stumpf vant også i 1917, mens Fritz Stabel ble best i 1918.

Skuespill

For å bedre økonomien ble det i 1918 oppført et amatør-skuespill.

3. runde

I 1919 kom Start for første gang til 3. runde i cupmesterskapet, men ble her satt utenfor av Kvik, Halden, som vant 6-0.

4. runde

Fire år senere nådde Start 4. runde, men ble slått 0-2 av Fram, Larvik. Fram til 50-års jubileet i 1955 nådde Start 4. runde fem ganger, nemlig i 23, 31, 34, 40 og 51.

Representasjon

Andre spillere som har representert Start på et av landslagene i en eller flere kamper er: Håkon Tveit, Leif Grundetjern, Atle Hernes, Odd Frivold, Hans-Jacob Bangstad, Trond Pedersen, Øyvind Thorsen, Terje Wetland, Stein Thunberg, Helge Skuseth, Svein Mathisen, Roy Amundsen, Audun Myhre, Thor Helge Stensland, Torstein Andersen, Thor Einar Andersen, Helge Breilid og Stig W. Stening.

I 1979 ble Trond Pedersen og Stein Thunberg tildelt gullklokka for 25 A-landskamper.

På B-landslaget

Trygve Hamre.

I 1930 ble Trygve Hamre — som første sørlending — tatt ut som c.half på Norges B-landslag mot Sverige på Stockholm Stadion. Hamre hadde i 1927 fått prøve seg i en uoffisiell landskamp mot skotske proffspillere.

Heller enn å forsøke å gi verbal skildring av forholdene en spilte fotball under i «gamle dager», bringer vi dette fotoet fra den første «Viking»-kampen i 1911. Legg spesielt merke til dommerens antrekk.

Erling Svendsen.

Ingen annen starter har vært formann med så langt mellomrom som Erling Svendsen. Han var første gang formann i 1923 og siste gang i 1957 — m.a.o. et mellomrom på 35 år.

Utholdenhet

Tre av klubbens formenn har sittet fem år sammenhengende: Johan Jahnsen, 1914-1918, Rolf Andresen 1971-1975 og Sverre Hornes 1976-1980.

Jubileums-aviser

Ved 15-års jubileet i 1920 ble det gitt ut et fyldig jubileumshefte redigert av Erling Svendsen. Ved 50-års jubileet i 55 redigerte Oldman Angel Bucklev en storslått jubileumsavis, og ved 60-års jubileet i 65 sto Adolf Andresen som redaktør av en smakfull utgave av Starteren.

Seniorrådet

ble opprettet på årsmøtet 15/11-46, og på konstituerende møte 15/4-47 ble Reinholdt Samuelsen valgt til rådets ordfører med Trygve Hamre som varaordfører og Olav Tjomsaas som sekretær.

Samme år ble Karsten Johannessen — som den første — tildelt Seniorrådets Pokal.

Ordfører i jubileumsåret er Arnfinn Gundersen med Frank Pedersen som varaordfører og Helge Svein Halvorsen som sekretær.

Allsidighet

I 1947 sto klubben foruten Idrettsforbundet tilsluttet Fotball-, Bandy-, Ski-, Orienterings- og Håndballforbundet.

Fra årsmøte i 52

— Enkelte syntes posten knytter og skolisser til fotballspillerne — 380 kr. — var vel stor, og mente spillerne godt kunne skyte til litt selv.

Fra årsmøte i 55

Regnskapet som ble fremlagt på årsmøtet viste en omsetning på ca. 37.000 kr., en stigning fra året før på ca. 125 %.

Jr.-cupen

I 1956 kom Start's juniorlag — som første sørlands-lag — til 4. runde i Norgesmesterskapet for junior. Her ble det dessverre tap for Fram, Larvik, som støtt synes å ha vært en lei anstøtsen for Start's lag i cupen.

Start's Seniorklubb

ble opprettet etter vedtak på årsmøtet i 1961. Komiteen som var satt ned for å utrede spørsmålet og komme med forslag til lover, besto av følgende medlemmer: Finn Karlson (formann), Arthur Bentsen, Olav Tjomsaas, Håkon Tveit og Finn (Hafi) Hanssen.

NM-orientering

Kirsti Larsen.

I 1964 fikk Start sin første norgesmester i orientering, idet Kirsti Larsen gikk til topps i junior individuelt. To år senere kopierte Helge Opsahl Andersen, Øystein Halvorsen og Kjell Einar Aadnevik bedriften i stafett, junior.

På Jr.-landslaget

Odd Frivold ble Start's første representant på Jr.-landslaget i fotball, idet han i 1966 spilte 5 juniorlandskamper.

Fotballutvalg

På årsmøtet i 1972 ble det vedtatt å opprette fotballutvalg med eget styre. Følgende har vært formann i utvalget: Finn Hansen 73 og 74, Erik Svendsen 75 og 76, Erik Stallmo 77-78-79 og 1980.

Starthallen

På ekstraordinært årsmøte 26/2-73 ble det med stort flertall vedtatt å gå inn for bygging av Starthallen. Hallen sto ferdig 13/5-75.

UEFA-cup

I 1974 spilte Start sine første UEFA-cup kamper, men ble slått ut i 1. runde av svenske Djurgården som vant begge kampene med sifrene 2-1 og 5-0. I NM-cupen kom laget for første gang til kvartfinalen, men tapte 1-2 for Viking.

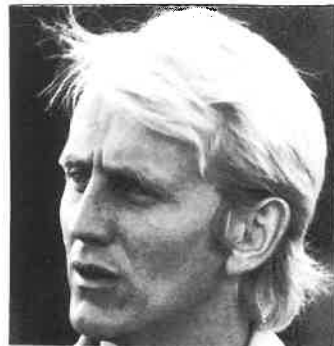
Jr.-NM

Samme år gikk Start's juniorlag bort og ble norgesmestre i cupen.

Semifinalen

I 75 avanserte A-laget til semifinalen, men måtte strekke våpen for Bodø-Glimt, som vant 1-0 på hjemmebane.

558 A-kamper

Reidar Flaa topper Start's kampestatistikk med det imponerende antall av 558 spilte A-kamper.

Sammen med Trygve Hamre topper også Reidar statistikken over spilte sesonger, i det begge har 20 sesonger på A-laget.

Start i Østen

Gutta ble mottatt med blomsterkranser.

Start er det eneste norske lag som har gjestet Fjerne Østen. Det skjedde høsten 1976, og turen gikk til Thailand, Singapore og Indonesia. Start spilte 8 kamper på 12 dager og ble i alt bivånet av 135.000 tilskuere. Publikumsrekorden ble satt i Bangkok, der 40.000 var innenfor portene. Etter avisomtalenе å dømme var Start en populær ambassadør fra det kalde nord.

Seriemestre

Endelig — i -78 kom det vi hadde gått å ventet på i noen år: — Start gikk bort og vant seriemesterskapet i hard kamp med Lillestrøm. Siden Start gjorde «come back» i 1. divisjon i -73, har klubben i alt tatt 1 gull og 3 bronse i serien.

Budsjetter

Som et apropos til regnskapet i -55, nevner vi at totalomsetningen i fjor var ca. 2,5 millioner kroner og at jr.avd. i år opererer med et budsjett på ca. 315.000 kr. Vi har visst vokst litt på disse årene.

Fra side 3

1905 — 1980

-kvinner, har ofret en masse tid og krefter på å gjøre suksessen mulig. Uten denne masseinnsatsen ville vi neppe ha stått der vi står i dag.

Joda, vi har all grunn til å «feire» klubbens 75-års jubileum, og det vil da også bli behørig gjort. Men la oss ikke i festjubelen glemme de 60 guttene som for 75 år siden hadde mot og vilje nok til å starte det hele. Så vidt vites hadde de sin fulle hyre med å skaffe til veie de fem kronene som skulle til for å betale lokalleien. Lommerusk i dag, men penger for guttunger i 15-16 års alderen i hine hårde dager.

—Vi svinger hatten for disse ungdommelige pionerene og håper at vi — dvs. samtlige startere anno 1980 — har klart å løfte arven etter dem.

I håp om at så er tilfelle, ønsker vi hverandre lykke til med 75-års jubileet. E. T.

Andreas Salvesen, 88 år i april 1980, fotografert i juli 1980.

Han var 86 år siste gang han så en fotballkamp, Andreas Salvesen, dvs. for 2 år siden. Det var naturligvis Start, klubben han var med å stifte 19. september 1905. Hadde ikke sykdom satt en stopper for det, ville han sikkert den dag i dag begitt seg til Stadion sammen med sønnen Reidar.

Men han følger ivrig med både i radio, TV og avisen og er alltid ajour med stil-lingen.

— Far går aldri glipp av Sportsrevyen — sier sønnen, som han har bodd hos siden han fant å måtte flytte fra sitt hus i Ryttergangen. Nå er han på Volteberg i Greipstad, et prektig boligområde med trær og gressplen — og jordbær. På landet, men likevel kort vei til byen.

— Thorvald Olsen trodde du hadde vært med på møtet da Start ble stiftet?

— Det stemmer nok det. Jeg var sammen med Bjarne Nilsen. Fra møtet husker jeg brødrene Gunvald og Alfred Olsen. Den førstnevnte spilte på laget, mens Alfred ikke var så aktiv som spiller, men ivrig ellers bl.a. som dommer. Videre Samuel Bugge, likeså Reier (Reinholdt Samuelsen), som jeg var mye sammen med, og så naturligvis brødrene Johnsen, Aabert, Arne og Jens, sistnevnte reiste til Kristiania. Arne og jeg var like gamle. Ellers var det Erling Tobias- sen, Emil og Ole Tobias Thorstensen, Gustav og Martin Eriksen, Haakon Endre- son, Carl Arnesen, Thoralf Rødland, Einar Kristiansen, Einar Torjesen, Thomas Svendsen og Jørg Hagen. Det er ikke så lett å huske navn lenger siden jeg hadde det «dryppet».

Andreas Salvesen har fulgt «Start» gjennom 75 år fra stiftelsen av

Kvartalet i Gyldenløvesgate som fostret så mange spillere både i «Start» og «Vigør»

Tekst og foto: Jannes Bjørnsen

Vi var en svær gjeng med gutter som holdt sammen, særlig vi som bodde i det nest-østligste kvartalet av Gyldenløvesgt. Og vi hadde gutteforeningen Gyldenløve. Møtene våre hadde vi gjerne i gangen hos Aabert Johnsen (på hjørnet av Gyldenløves og Holbergs).

— Hva gjorde dere?

— Det var mest lek, igrunnen ikke så mye fotball, skjønt det var vi nok også opptatt av. Jeg tror Aabert Johnsen var formann. Vi var ikke lite stolte når vi om søndagene marsjerte til Strai med fane og trommeslager i spissen. Det hendte vi gikk begge veier, men ellers kunne vi jo ta toget til byen. Vi hadde det greit og var ikke redd for å gå langt. Det er ikke som nå da de må ha bussen om de bare skal noen

få kvartaler. Vi fra det kvar- talet utgjorde storparten av medlemmene. Der var vel noen fra Skippergt. også, men da ble det mest slåssbar.

Vi kunne nok være ukju- rer også — forteller Salve- sen videre fra de glade gut- tedagene. Om kveldene hend- te det at vi slokket gasslyk- ten. Så kom da lyktemannen og måtte tenne igjen, mens vi sto i portrommene og lo.

— Og så gikk dere altså inn i Start?

— Ja, og da ble det alvor med fotballen. Jeg for min del var med en del på tren- ingene, spilte back eller mål- mann. Hvis en slapp inn en ball, ble Gunvald Olsen så sinna at han brølte og nesten slo. Han var så veldig ivrig. Noen kamper ble det ikke for mitt vedkommende. Men jeg har alltid måttet følge

med Start opp gjennom år- ene. Fotball blir en visst aldri lei av.

Etter hvert som Salvesen kommer igang, ruller han opp guttene i de forskjellige husene i hans kvartal i Gyl- denløves. (Hans far, sko- makeren, hadde nr. 77): Der bodde den og der den. Og så kommer det ene navnet etter det andre.

I en senere generasjon kom fra akkurat det samme kvartalet eller nær ved en god del av guttene som stif- tet Vigør den 5. oktober 1918. Navn som Arthur Andersen, Eivind Jørgensen, Reidar Marius Jacobsen hus- kes fra det kvartalet, likeså Rolf Hagen fra det vestligste kvartal samt Arnfinn Chris- tiansen. Det var klubbens første styre hvor Hagen var formann. Fra samme kvar- tal kom Arthur Andersens brødre Fridtjof og Haakon, Erik Edvardsen, Olav Andre- sen og Rolf Hegland. I kvar- talet nedenfor var Albert Loland og fra Elvegt. kom Arthur Faag og Jacob Haug- land, sliteren på senterhalf- plassen.

— Men tilbake til Start og spillerne fra de første år- ene. I Gyldenløvesgt. 46 A bodde brødrene John, som var back, og Max Horrisland, den kvikke løperen som også var noe av en dribler. Av spillere fra starten og ut- over er der noen som Salve- sen festet seg særlig ved. Det var Arne Johnsen, Rein- holdt Samuelsen, Einar Tor- jesen, Haakon Endreson (som ble olympia-turner), Erling Tobias- sen, Carl Blom, Rolf Jørgensen, Carl Pedersen eller Små-Kalle, landslags- spiller fra Uredd, Albert Ege- land, brødrene Einar, Wil- liam og Arthur Johansen, Anders Bernhoft, Odd And-

Forts. side 7

«Start» og «Grane» har hatt mang en hard batalje gjennom årene, de fleste ganger i «Starts» favør. Det var særlig tilfelle i «gamle dager» som her. Bildet er tatt den 20. juli 1913, «Start» i lyse drakter vant hele 10-0. Vi ser fra venstre: Max Horrisland, Reinholdt Samuelsen, Trygve Berthelsen, Ole Tobias Thorstensen, Albert Egeland, Erling Tobiasen, John Horrisland, ukjent (kanskje Georg Østerholt som gikk på Underoffisersskolen og spilte for «Start», siden i Kristiania en kjent skiløper), Arne Johnsen, ukjent. Foran stående: Kampens dommer Anker Iversen, frisørmeesteren. Sittende fra venstre: Einar Kristiansen. Bildet er fra domprost Erling Tobiasen ved nevøen lek- tor Carl A. Gundersen.

Fotballens utvikling i Start gjennom 75 år

Fra gutteklubb i 1905 til 1. divisjonsklubb i 1980

I de to tidligere jubileumsavisene (1955 og 1965) ble det i fotballoversikten lagt mest vekt på kampene klubben hadde spilt opp gjennom årene og resultatene fra disse.

For ikke å trække i de samme fotefar, har vi ved dette jubileet valgt å se på Start's fotballhistorie fra en litt annen vinkel: — Prøvd å se litt på miljøet — forholdene folk levde og drev sin idrett under osv. Hvor vidt resultatet er blitt leseverdige overlater vi til leserne å avgjøre.

I et par separate intervjuer har Jannes Bjørnsen fått et par gamle Startere til å fortelle fra tiden i Gyldenløve, stiftelsen av Start og de første 10-årene av klubbens historie. I en egen artikkel forteller Rolf Hafsett litt om forholdene i hans tid, og her har vi fått Oldman Bueklev, Håkon Tveit, Carl Johan Bisseth og Reidar Flaa til å spinne videre på historien.

Det er ingen lett oppgave å sette seg til å bla i «minnes bok» når en skal helt tilbake til 1937, og så se noen år fremover. Grunnen til at jeg begynner med året 1937 er ganske enkelt at det var da jeg ble medlem av Start.

Det skjedde forresten ved en ren tilfeldighet. Jeg var med i gateklubben «Storm» som holdt til nede i Kronprinsensgate, og vi hadde mange drabelige oppgjør på Gimlemoen eller i «Tresse» mot andre klubber fra for-

skjellige bydeler. I farten husker jeg «Nybyen» — «Kuholmen» — «Gyldenløve» og «Glimt». Til fotballsko brukte vi gamle vintersko, det var i de harde trettiårene, og ungdommen den gang var ikke mye kravfulle.

Men, som sagt, det var ved en ren tilfeldighet jeg kom med i Start. Byens fotballklubber åpnet gjerne treningen med å skyte mot et mål, og ballene som gikk forbi ordnet vi gutter opp i. Når mange nok spillere var kommet, ble det spilt mot to mål. Den kvelden mang-

let de spillere, og jeg ble med som ytreløper. Etter treningen kom Rolf Hafsett og spurte om jeg ville bli medlem, og slik ble det. Den gangen hadde de både A-, B- og C-lag. Jeg ble med på C-laget, bl.a. sammen med Håkon Tveit, og vi tok et klart kretsmesterskap.

Senere på året ble Håkon og jeg satt opp på A-laget mot Vigør, og jeg husker at jeg skalv litt i buksene. Jeg var satt opp som senterløper, og skulle spille mot Sigurd Pedersen. Han var kjent som en knallhard spiller, men til min store glede spilte han helt ålreit. På ettersommeren skulle Start til Danmark for å spille mot Nørresundby og Hjørring. Da jeg ble uttatt til å være med på turen, trodde jeg nesten ikke det var sant. Jeg hadde nettopp kommet fra en gateklubb, og min reisevirksomhet bestod i at jeg hadde vært innom Lillesand og Mandal. Mange vil vel le av dette, men vi får bare konstatere at tidene forandrer seg.

Blar jeg videre i «minnes bok», står naturligvis

krigsåret 1940 frem som et dystert minne. Vi spilte fotball sesongen 1940, men utpå høsten kom det vi hadde fryktet, nemlig at tyskerne skulle ha idretten inn under nazistisk ledelse. Da reiste idrettsfolket seg i protest, og jeg glemmer aldri da den avgjørende beslutningen ble tatt. Det dramatiske møte fant sted i Handelens Hus, som holdt til i Dronningensgate, og selveste Ole Wehus var tilstede. Han var gått i tyskernes tjeneste som gestapist, og det tror jeg ingen i Start hadde trodd om ham. Et par år før hadde vi «kastet» ham som oppmann, han hadde nok litt for mye temperament når ikke tingene gikk som han ville.

Styret i Start med Finn Hansen i spissen hadde vært under hardt press, men styret besto av uredde karer. Til å begynne med var tonen litt forsiktig, men utfallet tror jeg ingen var i tvil om. Klimaks på det historiske møte ble nådd da Normann Mjølund avsluttet et temperamentsfullt innlegg med ordene: «Gutter, — vi vil ikke være med i aktiv idrett under nazistisk ledelse, vi går heller ned med flagget til topps».

Vår formann, Finn Hansen, sammen med andre av byens idrettsledere hadde meldeplikt i lengre tid, ja, de var sogar innstevnet til nazistenes folkedomstol, men til slutt ble saken henlagt. Dette er vel den mest dramatiske hendelsen i klubbens historie, derfor fortjener den endel spalteplass.

Men, — altså endelig kom fredsåret 1945. Idretten kom fort igang, men fremdeles var idretten delt i to forbund. Samhørigheten under krigsårene hadde imidlertid visket ut mange spor, og lenge varte det ikke før vi hadde ett forbund.

Sesongen 1945 var sportslig sett en begivenhetsrik sesong. I N.M. vant Start i 1. runde 2-1 mot Jerv, og i 2. runde ble det seier 3-2 over byrivalen Donn. Det var Sverre Heidenreich (ble sloppet ned over Telemark i

A-laget som var i Danmark 1937. Forreste rekke: Harald Häbler; Henry Jacobsen og Reidar Magnussen. I midten: Hans Chr. Andersen, Trygve Hamre og Jannes Bjørnsen. Bakerste rekke: Normann Mjølund, Oldman Angel Bueklev, Håkon Tveit, Karl Pettersen og Erling Thorkildsen.

Fra side 6

ANDREAS SALVESEN

ersen, Trygve Hamre, Anders Sørli, brødrene Daniel og Harald Olsen og Georg Davidsen. Dette er noen av «heltene» fra Gimlemoen, der f.eks. den senere domprost i Tønsberg, Erling Tobiassen (sønn av lensmannen), under en pokalkamp mot Viking scoret tre mål da Start vant 6-2. Han var indre høyre og hadde Reinholdt Samuelsen på ytre.

Andreas Salvesen, som er født 28. april 1892 og altså har passert de 88, vil ellers være mest kjent som Salvesen på kretssykekassen, der han var med fra starten 3. juli 1911 til han gikk av etter 51 års tjeneste i 1962.

Til den siste fotballkamp Salvesen så, var han like ivrig og slett ingen umælende tilskuer. Han gav ros og ris til kjenne på en måte som ikke var til å ta feil av. Og kommentarer har han fremdeles når han følger med i radio og TV.

fallskjerm som soldat i kompani Linge under krigen), som scoret det avgjørende målet, og i Donns mål den gang sto den nåværende banksjef Harald Lønn. I 3. runde møtte vi Viking i nærvær av 4000 tilskuere, og det var publikumsrekord på gamle Idrettsplassen. Det ble 2-2 etter ekstraomganger. Omkampen i Stavanger vant Viking 3-1.

Sesongen 1946 reiste vi til Danmark med kutteren P.G. fra Søgne. Ruteforbindelsen mellom Kristiansand og Hirtshals var jo ikke kommet igang, og det var ingen behagelig tur. På hjemveien lå vi mest musestille i lasterommet, kort sagt vi var mer eller mindre sjøsjuke noen hver. Men, det var en koselig tur, og våre danske venner i Hjørring visste nesten ikke hva godt de skulle gjøre for oss.

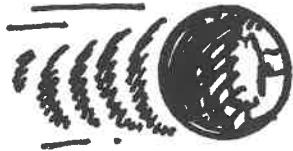
I 1949 fikk vi en østerriker som het Wolf til trener. Det var en kar som var glad i kondisjonstrening. Jeg husker vi løp mye rundt banen på Idrettsplassen, men det som tok mest på, var når vi skulle kappløpe for å se hvem kom først opp den bratte Flekkerøyveien, som ligger like bak Idrettsplassen. Den sesongen hadde vi kjempeskonsisjon, men sesongen ble heller skral, for vi var blitt så trege i starten — naturlig nok.

I 1948 ble Kristiansand Stadion åpnet i nærvær av 5000 tilskuere. Det var en stor dag i byens idrettshistorie, og alle de som har spilt kamper på gamle Idrettsplassen med koksgrus og støv,

tenker nok tilbake på mange kamper med gru. Ja, støvet var virkelig ille mange ganger, og det hendte mer enn en gang at det ble nedlagt forbud mot å spille kamper.

Åpningskampen på Stadion var forresten en kamp mellom Kristiansand Bylag og Grenland Krets, der Grenland vant hele 5-0.

Siden den gang har det «runnet meget vann i havet», men jeg gir ballen videre til en annen spiller. *Old —*

Starts første 1. divisjonslag, knipset foran Bislet-debuten i 1959 i den sagnomsuste 3—3 kampen mot Vålerengen. Knestående fra venstre Dagjinn Vestaby, Egil Gundersen, Atilla Bende, Rolf Andresen, Rolf Tofte. Bak fra venstre Rolf Lie, Leif Grundetjern, Ivar Bøe, Johan Svennevig, Karl Johan Bisseth og Kåre Drøsdal.

HÅKON TVEIT OVERTAR

Håkon Tveit holdt på å gjøre seg i stand til å male garasjen da jeg uanmeldt troppet opp for å be han overta ballen fra Oldman. Heldigvis manglet han White Spirit, så vi fikk en unnskyldning til å la maling være maling og ruslet inn i stua, der Thordis vartet opp med kaffe og kaker. (Jada, jeg vet det: — Typisk mannfolk).

— *Oldman forteller at dere begge debuterte på C- og A-laget i 37, men i motsetning til Oldman hadde du gått gradene i Starts jr. avd., Håkon. Hadde Start den gang en egen spillestil som f.eks. gjorde det lettere for deg?*

— Ingen spesiell spillestil, bare enkelte gode spillere —

men flere var bortimot 30 år. Antagelig var det derfor de satset på så unge spillere som oss. Laget var ikke godt. Etter at idretten var blitt delt i to forbund, hadde Start mistet omtrent halvparten av spillerne. En del av dem kom imidlertid tilbake til klubben i slutten av 30-årene, så i 1940 vant vi et overlegent bymesterskap og kom til 4. runde i cupen. Der ble vi som vanlig slått ut av Viking.

— *Start fikk eget jr. styre i 37 og juniorlaget hadde sin første utenlandstur (til Danmark) i 38. Hadde dette noen betydning.*

— Ja, stammen fra juniorlaget i 38 ble senere A-lagsspillere.

— *Litt om utstyret og treningsforholdene?*

— I motsetning til Oldman var jeg i den heldige stilling at jeg hadde eldre brødre som var ivrige Startere, og disse sørget for at jeg hadde ordentlige fotballstøvler.

Treningen besto mest i skyting mot et mål før vi delte oss og spilte mot to. Til slutt løp vi gjerne et par runder med innlagte spurter.

Om våren startet vi kondisjonstreninga med å løpe opp kleiva bak Idrettsplassen, inn til Ledningdalen og tilbake igjen. Deretter avsluttet vi med en kald styrt. Vi hadde selvfølgelig ikke treningsdresser, men løp i epleknickers og sportsskjorte,

og som regel var det oppmannen som trente oss.

— *Oldman nevner Ole Wehus?*

— Ja, vi hadde Ole Wehus som oppmann. Han var dyktig, men vel autoritær for oss. Hans stil ville antagelig ha passet bedre i dag.

— *Stadion ble ferdig i 48. Hvorledes var overgangen fra grus til gress?*

— Vi hadde spilt en del kamper på gress når vi var ute, så overgangen var ikke så vanskelig. Men gresset avslørte fort hvorledes det sto til med teknikken hos den enkelte spiller. Ellers glir ballen lettere på gress, så det ble å spille flatere pasninger enn de lobbene vi pleide å bruke på den ujevne koksgrusen.

En annen fordel med gresset var at vi nå kunne gå av banen uten skrubbsår på albuer og knær. Men vi følte oss fullstendig alene på banen — det var «ei mil» til publikum. På Idrettsplassen kunne vi høre kommentarene til publikum og ikke minst trommingen på blikktribunen ved scoringer. Intimiteten og sjarmen fra Idrettsplassen ble borte.

La meg forresten føye til at vi spillere var med og beintrukket banen på Stadion. Ingen var bare fotballspiller den gang. De fleste virket som trenere og funksjonærer i andre avdelinger, som junior-, håndball-, orientering- osv. Ellers var det

A-laget i 1948. Foran fra venstre: Lars Asdal, Kjell Torjesen, Thorleif Tellefsen, Einar Flåtten og Bjarne Tveit. Bak: Håkon Tveit, Leif Isachsen, Arne Jacobsen, Karsten Johannesen Oldman Buekleiv og Olaf Klepp.

«HUSKER DU?»

Født: 1958.
Død: 1961.

«Bussen» i all sin prakt...

ofte vanskelig å få fri fra jobben — spesielt for dem som hadde skift- eller søndagsarbeide.

— Fra tid til annen blir det spekulert over når Start egentlig begynte marsjen mot toppen i norsk fotball. Hva mener du?

— Intensjonene om å bli et topplag har vært til stede i klubben i alle år, men to ting var med på å forsinke dette: Splittelsen i to forbund og krigen, som gjorde at alt måtte bygges opp på ny. Det gjorde vel også sitt at vi manglet en gressbane.

I slutten av 40-årene begynte arbeidet i jr.avd. igjen å bære frukter. Vi fikk en rekke gutter som var blitt skolert etter å ha gått gradene i jr.avd. — i motsetning til dem som var 17-18 år da krigen sluttet. Disse ungguttene begynte å skyve ut folk som trente akkurat nok til å bli med på laget, men ikke hadde ambisjoner ut over dette. Etter hvert ble konkurransen om å komme på laget så sterk at alle var nødt til å trene skikkelig hvis de ville henge med. I 1950 ble vi avdelingsmestre og i 51 kom vi igjen til 4. runde, men måtte påny gi tapt for Viking i Stavanger.

— Hva med spillere utenfra?

— Spillere utenfra er ikke noe nytt i Start. Vi fikk spillere som kom til byen for å gå på Befalskolen eller utdanne seg på andre felter. Men vi prøvde å begrense det slik at vi ikke mistet kontinuiteten i laget når disse spillerne reiste sin vei.

— Til slutt, Håkon, vi kan vel ikke stikke under stol at du to ganger har representert Start på B-landslaget, selv om bare den siste kampen var offisiell. Var det noen forskjell fra 48 til 54?

— Egentlig ikke, bortsett fra at jeg i 48 hadde vært på treningsleir og kjente enkelte av spillerne. I 54 kom jeg absolutt uforberedt opp i det. Jeg hadde vært syk hele 52, så mitt mål etter sykdommen var bare å komme på banen igjen — hadde ingen ambisjoner ut over det. Jeg prøvde å melde forfall, men ble nektet av kretsformannen — skulle vel være det lokale trekkplaster. Det var nå forresten moro å være med selv om jeg var svært nervøs fordi jeg ikke følte meg i skikkelig form. Dette var jo 3 uker etter at vi hadde avsluttet sesongen her nede.

En liten episode forteller kanskje noe om forskjellen mellom oss her på Sørlandet og resten av fotball-Norge den gang:

— Formiddagen før kampen skulle vi møtes på hotellet for å gjøre i stand fotballstøvlene — skifte knotter og ellers se etter at alt var i orden. Da jeg kom ned satt noen av spillerne og skrudde plastknottene i skoene, mens andre diskuterte hvilken lengde på knottene de skulle bruke. Selv hadde jeg bare mine gamle fotbalsko med de velkjente lærknottene med tre spiker gjennom, så jeg var glad at jeg hadde pusset dem og skiftet knotter hjemme dagen før. Dermed slapp jeg å vise dem fram. Kunne bare si at alt var O.K. E.T.

Over til «Bassen» og «Far»

For å komme videre i historien slo jeg følge med Carl Johan «Bassen» Bisseth hjem til Anne og Reidar Flaa. Anne hadde diskett opp med kaffe og kaker, mens han «Far» hadde funnet fram en mengde utklippbøker og et digert fotoalbum slik at vi ikke skulle mangle referanser.

— Siden du debuterte på A-laget i 1958, er det vel naturlig at vi begynner med deg, Bassen. Du var med og spilte laget opp i Hovedserien sesongen 59/60. Hvilke forhåpninger hadde dere den gang?

— Skal jeg være helt ærlig, hadde vi vel ikke særlig tro på at vi skulle klare oss. Sørlandet var fremdeles fotballens mørke fastland. Vi ble ikke regnet med i det hele tatt, og innerst inne gjorde vi oss vel de samme refleksjonene selv. Vi hadde altfor stor respekt for de andre lagene foran kampene. Men det var nå artig å være med og spille uavgjort 0-0 mot Lillestrøm her i byen og 3-3 mot Vålerengen i Oslo. Det var forresten etter kampen mot Lillestrøm at den ene linjedommeren måtte ha politibeskyttelse da han skulle forlate Stadion. Mot Vålerengen ble i allefall jeg svært imponert over fotballferdighetene til Terje Helle-rud og flere av de andre Vålerengen-spillerne.

Trenere

— Etter degraderingen fra Hovedserien var det å ta fatt i Landsdelsserien igjen, men i 1963 var dere klare for Mellomserien. Samtidig fikk dere profesjonell trener — jeg tenker på dansken Svend Aage Olsen. — Hva betydde det?

— Vi ble mye tøffere og begynte å spille hardere fotball.

— Ja, avisene mente til og med at vi spilte for hardt. Det er Reidar som bryter inn. Han debuterte i 1960, og fra da av spilte de to sammen i 12 sesonger.

— Vi hadde hatt knallhard kondisjons- og styrketrening tidligere under Karsten Johannessen og Leif Winther, men Svend Aage

drev oss enda hardere på treningene.

Jeg husker en gang Arvid Knudsen fikk magetrøbbel og fløy på WC uten å gi beskjed. Det ble atskillige harde spretthopp for den «forseelsen». Joda, Svend Aage var hard, men guttene likte ham, og vi fløt vel et par år etterpå på det grunnlaget han hadde gitt oss. Men fortsatt trente vi bare to ganger i uka.

Da Kjell Petersen begynte som trener (1967-1969) ble det mer trening med ballen og jeg mener vi spilte god fotball da vi kvalifiserte oss til 1. divisjon i 1968.

— Forventningene foran 69-sesongen var vel atskillig større enn i 59/60?

— Vi regnet i allefall med at vi skulle greie oss. Etter Brannkampen var det forresten over og ut i 1. div. for mitt vedkommende, sier Bassen, så her får du overta Reidar!

— Da vi hadde slått Lyn 2-0 i den siste og avgjørende kampen, trodde vi at vi hadde klart oss. Det var derfor en stor skuffelse da vi fikk melding om at Hødd hadde vunnet 3-1 over Sarpsborg og at vi dermed var slått ut på målforskjellen.

Karl Durspekt, som overtok trenerjobben i 1970, var vel egentlig svært uheldig. Det var den berømmelige snøvinteren med fonner på et par meter. Vi skiftet riktignok i garderoben på Stadion, men treningen besto mest av løping rundt Stadion og Roligheden, mens Durspekt sto i strikkelue og frakk og kontrollerte oss. Jeg husker forresten at Bassen en gang sto over et par runder for å ta en røyk uten at Durspekt merket det.

Bassen: — Han ga vel mer eller mindre opp på grunn av forholdene. Han må utvilsomt ha vært en bedre trener enn det vi fikk inntrykk av, siden han hadde virket som trener i Sverige i tre år.

Reidar: — Jeg for min del hadde inntrykk av at han var mer interessert i fisking enn i fotballtrening.

Karsten Johannessen overtok som trener i 1971. Vi

må vel ha lov til å si at replikken og gå-på-humøret skiller Karsten fra alle andre trenere vi har hatt. Hans første bud er kondisjon og styrke, og det hendte han drev oss så hardt at enkelte spillere kastet opp under treningen.

Mens det ble heller lite balltrening med Karsten i denne perioden, brukte Tor Røste-Fossen, som overtok treningen i 1975, ballen til alt han gjorde. Ellers var vel *taktikk* hans sterkeste side.

Da Karsten trente oss i perioden 71/74, ble treningen stort sett drevet etter engelsk mønster. Men etter at han overtok igjen i 78, ble den mer preget av tysk fotball — dvs. hurtigere fotball med mer balltrening enn før. Men vi har fortsatt mye kondisjons- og styrketrening. Dessuten trener vi nå seks ganger i uka.

Nytt i 70-årene er også hjelpetrener. Det begynte med Tore Anderssen, fortsatte med Erik Ruthford Pedersen og Sven Otto Birke-land til Helge Henriksen overtok i fjor. Dette har vært en stor fordel — særlig for keeperne som får spesialtrening, men også for de øvrige spillerne når en skal drive i to grupper. Alt går fortere, og en rekker mer på hver trening.

Transportmidler

I vår tid har transporten til og fra kampene i alt vesentlig foregått med privatbiler og fly. Men det skal ikke stikkes under stol at Start-bussen (1958-1961) bidro til å skape et godt miljø med godt kameratskap og samhold guttene imellom. Vi hadde mange hyggelige turer — bl.a. til Flekkefjord og Arendal. Forholdene var mer avslappet den gang. Nå er alt mer hektisk og kanskje vel mye preget av alvor. Men bussen egnet seg ikke for annet enn transport i nærmeste omegn.

— Vi må heller ikke glemme spillerbilene som vi har hatt de tre siste årene, kommer det fra Reidar: — Det har vært kjempegreit.

Utstyret

De første årene måtte vi kjøpe alt personlig fotballutstyr som sko, treningsdresser osv. selv. Vi pleide for-

resten å få sydd fotballskoene etter mål hos Arthur Moe. Først langt ut i 60-årene begynte vi å få litt fotballutstyr av klubben. I dag får spillerne alt personlig utstyr etter behov. Sliter du f.eks. ut et par sko, får du nye. Det samme gjelder knotter, tape osv.

Reidar: — Kan du huske de fotballschoene vi brukte før med hard tåhette av stål og lærknott med spiker som ofte gikk gjennom sålen og inn i foten. I dag skal skoene være så myke og lette som mulig og helst med skruknott.

Bassen: — Vektmessig må der minst være et tonns forskjell på de gamle og de nye skoene.

Reidar: — Der er også stor forskjell på treningsdressene. Før brukte vi posete ulldresser. Nå skal det helst være tettsittende dresser av silke eller nylon.

— Der var i allefall god plass i de gamle ulldressene, kommer det tørt fra Bassen.

— *Servicen har vel også steget noen hakk i det siste?*

— Ja, det er ikke fritt. Både på ute- og hjemmekampene legger Kay Eriksen hele fotballutstyret klart for spillerne i garderoben på en måte som det aldri er blitt gjort tidligere.

Treningsforhold

— Treningsforholdene har stort sett vært de samme hele tiden bortsett fra at veien utenfor Stadion — som vi ofte måtte ty til før — nå er blitt erstattet av den flombelyste grusbanen inne på Stadion, som blir brøytet hver vinter. Fra vår til høst kan Start i tillegg bruke den militære gressbanen i Marvika. Det primitive styrkerommet under garderoben på Stadion er likeledes blitt avløst av det velutstyrte styrkerommet i Starthallen. Men vi skulle absolutt ha hatt en kunstgressbane her i byen, f.eks. på Idrettsplassen.

Med hallen kan vi nå i langt større grad enn den gang vi måtte leie treningslokale bestemme trenings-tidene selv. Det har også stor betydning at vi kan skifte i hallen foran hjemmekampene, og hallen er nok også en medvirkende faktor når det gjelder det gode miljøet som finnes

A-laget som i 1968 spilte seg opp i 1. divisjon. Foran fra v.: Reidar Flaa, Carl Johan Bisseth, Erik Ruthford Pedersen, Arvid Knudsen og Johnny Johnsen. Bak fra v.: Sten Hellvik, Odd Frivold, Harald Båslund, Øyvind Oterholt, Thor Helge Stensland og Thorleif Breidalen.

blant spillerne. Det er forresten også god kontakt mellom spillere og ledere.

I 70-årene har vi spillere også fått vår egen tillitsmann som representerer oss på møter i fotballutvalget.

Artige opplevelser

— *Dere må ha hatt en mengde artige opplevelser i alle de årene dere har spilt fotball. Kan vi få noen smakebiter?*

— Enkelte opplevelser er vel ikke så morsomme når de finner sted, det er vel ofte slik at en først etterpå ser det morsomme eller kanskje komiske i en situasjon. Men altså: — Foran en kamp mot Sarpsborg ble det ordnære ruteflyet som skulle bringe oss til Oslo, holdt igjen i Bergen pga. en teknisk feil. Vi kontaktet Einar Jørum, som imidlertid rådet oss til å komme avgårde så vi ikke skulle miste poengene. Etter mye strev lyktes det Braathen SAFE å få kontakt med et av selskapets charterfly på vei fra Mallorca til Oslo. Flyet befant seg over Danmark, men gjorde en sving innom Kjevik og tok oss med. Med lykkønsknings fra flykapteinen og applaus fra passasjerene stormet vi ut til 7 drosjer som sto og ventet på oss i Oslo. Etter å ha skiftet i drosjene bar det rett ut på banen i Sarpsborg uten oppvarming. Det hører kanskje med til historien at vi vant 3-1.

Det var forresten under den samme kampen at spil-

lerne fra begge lag krøp rundt på banen og prøvde å finne Sven Otto Birkelands tenner. Under en luftduell ble Sven Otto feid over ende og det gikk verst ut over munnen. Han blødde stygt og hadde mistet 5-6 tenner, men så vidt jeg husker ble alle funnet igjen av spillerne.

Bassen: — Under den siste kampen i Thailand (Indonesiaturen 1976) greide Reidar å få to gule kort i en og samme kamp. Det må vel nesten være verdensrekord.

Berømt er jo også historien om da Reidar satte skoene fra seg på banen i Bangkok etter kampen. Det skulle liksom være Reidars sortie som fotballspiller.

— Æ hadde ikke mer enn satt skoene fra meg, før ongane storma banen og sloss som ville om di, repliserte Reidar.

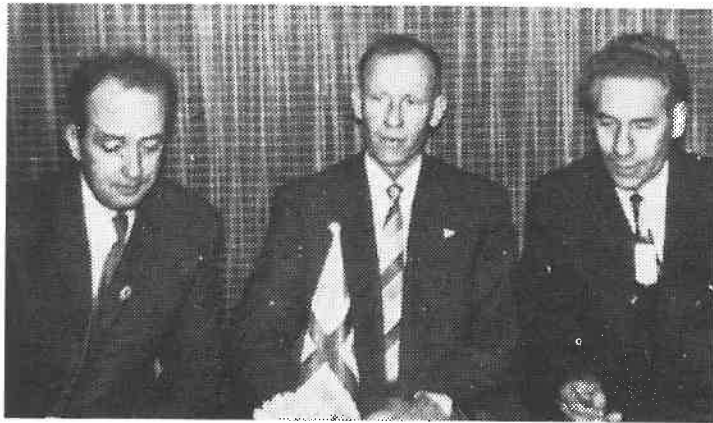
STOR AKTIVITET I SENIORKLUBBEN

Starts Seniorklubb.

En klubb i klubben vil kanskje noen hevde på grunn av dens spesielle tilknytning til hovedklubben. Fra starten av stadfestes dette gjennom egne lover, som riktignok er blitt noe endret under veis.

For det kan uten videre slås fast at dagens utgave av Seniorklubben ikke helt svarer til de intensjoner initiativtakerne hadde da opptakten ble gjort for snart 20 år siden. Den gang tok man man sikte på å skape en litt «eksklusiv» forening for «ekte» Startere, noe à la oldermannligaen i Oslo Skøiteklub.

Derfor ble det også foreslått — og vedtatt på stiftelsesmøtet — at man måtte være mannlig medlem over 35 med minst 10 års medlemskap i Start for å bli medlem. Og det måtte søkes til styret om opptakelse.

Seniorklubbens styre 1961.

Fra venstre: Finn Hanssen (Hafi), sekretær, Håkon Tveit, formann, Hans Chr. Andersen, kasserer.

Siden er det et par ganger lempet på vilkårene for å bli medlem, og i dag kan både menn og kvinner over 30 år melde seg inn uansett medlemskapets varighet.

Denne utviklingen kommer av at tilslutningen etter hvert sank, og for å fylle ut det «vakuum» som oppstår for

mange medlemmer etter «aktiv tjeneste».

Mannen bak Seniorklubben er egentlig Finn Karlsten. Han ble den naturlige formann i komitéen som i 1961 ble nedsatt for å utrede spørsmålet om en egen slik klubb innen Start. Med i komitéen var ellers Arthur Bentsen, Olav Tjomsaas, Håkon Tveit og Finn Hanssen (Hafi).

Konstituerende møte ble holdt i Odd Fellow 5. okt. 1961, der 39 Startere var til stede. Finn Karlsten, formann i forberedelseskomitéen og mannen som lanserte idéen, ønsket velkommen og gjorde rede for tanken bak dannelsen av en seniorklubb. Som første styre ble valgt: Håkon Tveit, formann, Finn Hanssen (Hafi), sekretær, og Hans Christian Andersen, kasserer.

Når det gjelder virksomheten, innskrenket den seg de første årene til hyggemøter med torskeaftener samt årsmøter.

Virkelig fart i Seniorklubben ble det etter at man fikk Starthallen. Men først hadde arbeidet ligget nede i en periode. Klubben ble reorganisert på et møte i Starthallen 25. mars 1977 innkalt av en komité bestående av Ernst Hatlestad, Magne Udø, Birger Topstad, Kjell Rosenberg og Finn Hanssen (Hafi).

Møtet ble ledet av Finn Hanssen og 33 medlemmer var til stede.

Det Seniorklubbens medlemmer har utført for Start de siste årene tør være vel kjent. Her siktes det til vakt- hold og billettsalg ved første-

lagets kamper, og ikke minst til dugnadsinnsatsen i Start-hallen. Med formann Ernst Hatlestad i spissen har en rekke medlemmer lagt ned en del tusen timers gratisarbeid til beste for Start. Og uten forkleinselse for noen rager her Hatlestads navn fremst. Ikke derfor rart at mange ser på Seniorklubben som Starts ryggrad. I tillegg har man sett seg i stand til å arrangere hyggekvelder og fester. Tilslutningen til disse viser at de er blitt uhyre populære. Her er man i ferd med å skape en god tradisjon.

Sluttelig tar vi med at oldboysfotballen ruller som aldri før, og at «trimgjengen» boltrer seg i Starthallen på fredagskveldene og bidrar til å fremme det kameratskap og klubbmiljø et slikt samlingssted har betingelse for å gi grunnlag for.

Jo, der er aktivitet blant klubbens seniormedlemmer i dag. «1,83»

FORMENN I SENIORKLUBBEN

1961:

Håkon Tveit

1962:

Håkon Tveit

1963:

Thorvald Knudsen

1964:

Søren Kaaland

1965:

Ernst Hatlestad

1966:

Thor Borgen Pedersen

1967:

Søren Kaaland

1968:

Frank Pedersen

1969:

Holger Bach-Christensen

1970:

Garmann Oland

1971:

Arthur Bentsen

1972:

Peder Mortensen

1973:

Kristian Christiansen

1974:

Leif Svendsen

— — —

1977:

Ernst Hatlestad

1978:

Ernst Hatlestad

1979:

Ernst Hatlestad

Fotballforbundets representant Odd Flattum gratulerer Start-kaptein, Trond Pedersen, med seriemesterskapet i 1978.

Endelig godtatt

— Reidar, du kan skilte med seriegull og tre bronsemedaljer. Hva setter du høyest?

— Seriegullet, ubetinget. Bare synd vi ikke har nådd en cupfinale. Men ellers er det kameratskapet og gleden ved å spille fotball jeg setter høyest.

— Og du, Bassen?

— Sesongen 68 — da vi kvalifiserte oss til 1. div. Den sesongen spilte vi virkelig morsom fotball. Men ellers er jeg enig med Reidar i at kameratskapet og gleden ved å spille fotball er det største.

— Spillere dere vil fremheve?

— Svein Mathisen er kjempagod når han vil, kommer

det i kor, — han er vanskelig å spille mot når han benytter farten. Men også Trond Pedersen er habil.

— Så vidt jeg har kunnet konstatere er det ikke bare alvor i fotballen nå heller. Det blir fremdeles fleipet en god del?

— Å jada, selv om kampen om poengene er hard, går fleipen mellom spillere og trener som «i gamle dager». Humøret er på topp blant guttene, det er sikkert.

— Til slutt, blir dere nå godtatt i norsk toppfotball?

— Ja, Sørlandet er heldigvis ikke lenger fotballens «mørke fastland». Nå regnes vi blant toppklubbene i norsk fotball.

E.T.

Fotballformann Erik Stallemo: Det måtte ha vært dørgende kjedelig å være fotballformann i en 4. divisjonsklubb

Mange av våre administratører har startet sin karriere i klubben som materialforvaltere og siden arbeidet seg til topps via forskjellige utvalg og komiteer. Fotballformann Erik Stallemo — eller «Høvdingen» som han kalles blant spillerne — er ingen unntagelse i så henseende. Foruten jobben som materialforvalter hadde Erik vært medlem av juniorutvalget, kasserer i hyttestyret, formann i festkomiteen og sekretær i hovedstyret før han ble klubbformann fra 1963 til 1965. På årsmøtet i 1976 overtok han vervet som fotballformann.

Jeg vet at han blir dødelig fornærmet hvis jeg ikke nevner at han også var sjåfør av Start-bussen fra 1958 til 1961, så la meg likegodt få det med.

— *Start har vokst noen tommer siden du begynte som materialforvalter i 1951, Erik. Er det en tilfeldighet?*

— Nei, det er et bevisst resultat av arbeidet som er gjort i klubben. Ofte stiller jeg meg spørsmålet om klubben har vokst for raskt — ikke minst når en tenker på at med den store aktiviteten vi har, er ansvaret lagt på litt for få skuldre. En skal huske på at arbeidet som gjøres er basert på hobbyvirksomhet. Jeg kan nevne som eksempel at da jeg var formann i 65, var ikke hovedregnskapet større enn junioravdelingens er i dag.

— *1. divisjonsfotball er vel også i høy grad et spørsmål om administrasjon og økonomi?*

— Opplagt. Jo større sportslig aktivitet, dess mere arbeid og ansvar faller det på lederne. Men jeg ser på dette som positivt. Det måtte ha vært dørgende kjedelig å være fotballformann i en 4. divisjonsklubb.

— *Vi har mange dyktige folk som ofrer uhyggelig med tid på klubben. Hvorfor?*

— Jeg tror det har sammenheng med klubbfølelse.

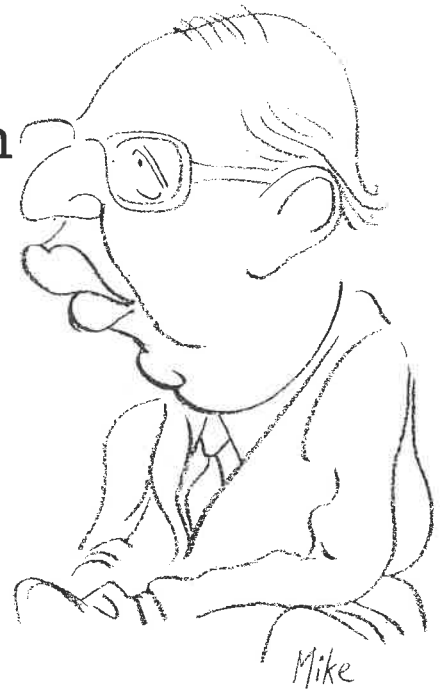
Gjennom tillitsverv er en med på å holde Startskuta flytende. Arbeidet med lagidrett gir dessuten en stor kontaktflate, og en treffer mange interessante folk. Jeg føler i allefall personlig at jeg får noe igjen.

— *Hva er klubbens policy?*

— Det primære angående fotballen er å satse på egen avl. Men med de mange av ganger vi har hatt i det siste — både naturlige og unaturlige — har ikke dette vært mulig. Derfor har vi av og til skaffet oss spillere utenfra — fortrinnsvis unge. Vi har en uskreven lov i Start — og den er sanksjonert av seniorrådet — som sier at målsetningen er å holde seg i toppen i norsk fotball. Men til det kreves ressurser. Derfor: — Hvis vi ikke har gode nok emner i jr.avd., er vi nødt til å skaffe oss spillere utenfra. En annen ting jeg vil påpeke er at juniorspillere som blir opptatt i A-stallen ofte er for utålmodige. Det er svært få juniorer som kan gå direkte til 1. div. Vi har en unntagelse i år — Olav Klepp. — Han har vi veldig tro på i framtiden.

— *Hva har kommunen gjort for idretten?*

— I 4 år er vel jeg den som har hylt høyest og kanskje kritisert kommunen mest, men jeg føler at vi har oppnådd forferdelig lite. Det er vel kanskje sannelig at en slutter å høre på den bikkja som «gjør» mest. Men i år har i allefall Idrettsutvalget innstilt på gratis baneleie for idrettsklubbene fra neste år. La oss håpe det kommer. Det neste bør være at alle reklameinntekter går til idretten. Ellers er jeg irritert over alle de fribilletter kommunen skal ha på våre kam-

per. Hvis disse billettene utnyttes maksimalt, representerer de et inntektstap for oss på ca. 30.000 kr. i året. Allright, mange sentrale politikere gjør mye av sitt politiske arbeide i fritiden — gratis, men jeg synes kommunen skulle betale dem for det.

På anleggssektoren er det blitt en viss bedring når det gjelder treningsfelter, men ikke tilstrekkelig. Stadion er et kapittel for seg. Bortsett fra en god gressmatte har vi bare kummerlige og helsefarlige tribuner å by publikum — og toalettanlegget er under enhver kritikk.

Politikerne skylder på dårlig økonomi, nedsetter komiteer og utvalg, men det hjelper ingenting. Vi krever action og ikke tomt prat.

— *Du har så vidt jeg vet selv holdt deg unna all sportslig aktivitet. Hva kommer det av at du likevel er så interessert i sport?*

— Det er igrunnen ikke nødvendig å ha vært aktiv, selv om det kanskje kan være en fordel for enkelte. En behøver ikke ha vært gatefeier for å bli kommuneingeniør.

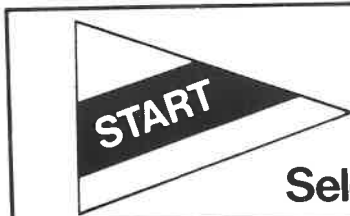
— *Er du ellers fornøyd med tingenes tilstand, eller*

er det noe du ønsker annerledes?

— Jeg er ikke fornøyd hverken med det sportslige eller med økonomien. Føler av og til at ikke alle trekker i en og samme retning. Mange ser bare på det arbeidet de selv er engasjert i og har lett for å komme med uberettiget kritikk mot oss som stiller med fotballen. Mitt høyeste ønske er at vi kan få utvidet disse grensene slik at alle innser at vi spiller fotball i 1980.

Jeg håper også — på noe sikt — at det skal være mulig å styrke klubben rent administrasjonsmessig gjennom ansettelse av en generalsekretær. Forutsetningen må være at vi får en dyktig mann som ikke bare er selvfinansiert, men som kan skaffe klubben inntekter på ikkesportslige aktiviteter.

Ellers skulle jeg ønske vi kunne doble medlemstallet. Det er skuffende svakt. Gjennom de siste år har vi hatt en stadig tilbakegang. Når vi snakker om ønsker, så er kanskje mitt aller høyeste ønske at vi får flere og bedre perfeksjonerte trenere til å hjelpe de mange trenerne vi allerede har i junioravdelingen. E.T.

KJØP STARTS

SUPPORTER-UTSTYR

Selges på STADION under kampene!

KARSTEN EN EKTE STARTER

Hva er en ekte «Starter»? Det er ikke så lett å gi et svar på det. Det er så mange ting som måtte defineres, og allikevel er det vel ikke sikkert at en ville finne frem til de kriterier som måtte legges til grunn for å gi noen karakteristikken en ekte Starter. Skal en se på hva en føler for klubben eller skal en se på den arbeidsinnsats som legges for dagen, enten som spiller eller leder. Om dette ville det nok bli en del diskusjon. Hva det derimot ikke ville bli diskusjon om, er at Karsten Johannessen vil være med i toppen ved en eventuell avstemning om hvem som er ekte Starter.

Karsten har vært trener og leder i junior og senior i mange år, samtidig som han selv spilte på A-laget i en rekke sesonger. Og Karsten er som alle vet fremdeles med på å drive klubben fremover som trener for A-laget.

— *Karsten, kan du tenke deg hvorfor mange vil kalle deg for en ekte Starter?*

(Lang pause.)

— Nei, det kan jeg ikke.

Og det var tydelig at dette var et emne som Karsten ikke likte å prate om, så for i det hele tatt å komme videre ville vi vite hvilken forskjell det var på fotballen nå og da han selv begynte å spille.

— Du vet fotballen går fremover, før ble avgjørelsene tatt under eiketruerne på Lund og alle var med og alle visste hva som foregikk. Idag er Start blitt en bedrift, og spillerne må konsentrere seg om å spille fotball.

Og du vet, før var vi mer engasjert. Først trente jeg guttelaget, så juniorlaget, og så trente jeg selv, og etterpå så badet vi under kaldt vann på gården på Gimle.

— *Fotballen har vel utviklet seg på andre områder også?*

— Ja, vi var jo fotballens mørke fastland, men så begynte vi å våkne litt. I cupen fikk vi besøk av lag som FFK, Lyn o.a., og fikk juling. Men vi lærte mye og kom oss opp på knærne, og så en dag så stod vi. En dag stod vi i Danmark også.

De andre lagene sa alltid at det kunne ikke bli fotballspill på Sørlandet, det var for fin natur her, men akkurat det må vi utnytte: La oss spille fotball i juli når folk har tid til å se på, så vi slipper å spille i snøslaps i oktober.

— *Det at Start ble bedre må vel ha hatt konsekvenser for andre Sørlandslag?*

— Mange lag fulgte i fotsporene til Start, men det var jo ikke vi som var det ledende laget her på Sørlandet

etter krigen, det var Flekkefjord. De var best inntil vi slo de på Uenes tidlig på 50-tallet. Det ble vårt gjennombrudd.

— *Er du ikke redd for at andre lag skal bli like gode som Start?*

— Nei, det er jeg ikke. Kristiansand har bare kapasitet til ett 1. div. lag, så jeg håper at vi kan samle de beste spillerne hos oss.

— *Hva synes du har vært hyggeligst å være: Trener eller spiller?*

— Det kan ikke sammenlignes, det er to svært forskjellige ting. Som spiller har du ansvaret på banen. Treneren kan lite gjøre under kampen. Det blir som med regisøren på teateret, han ser du jo ikke på scenen. Men spillere og trener utfyller hverandre og må samarbeide, det er viktig.

— *Har du en spesiell opplevelse du husker som spiller?*

— Cupkampen mot Mjøndalen på Nedre Eiker i begynnelsen av juli, det var 38°C, vi lå under med 0—2, men vi kom opp på 2—2, og etter ekstra omgang var det 3—3 til like før slutt. Da kom Olav Klepp — han var rask vet du — «stormanes» frem på vingen og laget 4—3.

Jeg husker at vi ble mobba på vei til stasjonen.

— *Som trener må vel gullet i 78 være det største?*

— Nei, jeg synes ikke det, men derimot den kampen mot Viking i Stavanger hvor vi som første lag den sesongen slo de (2—1), det var en stor kamp. Du vet Reidar Kvammen, jeg debuterte mot Reidar Kvammen, han kom inn i garderoben etter kampen og sa at dette var den største kampen som noen gang hadde vært spilt på Stavanger stadion, Europacupen inkludert. Det var en flott kamp, og den var fair-spilt.

— *Kommer Start fortsatt til å være med i toppen i norsk fotball, Karsten?*

— Ingen ting er gitt. Den dagen vi tror vi er gode, den dagen har vi tapt. Vi må stadig være på tuppene.

— *For å nå dette trenger vi vel også gode ledere?*

— Vi trenger en god ledelse. En god ledelse med den moderne leder. Og ledelsen må alltid ha den pekefingeren foran seg at det er ikke gitt at vi skal ligge på topp.

— *Mange spillere som legger opp ser en aldri noe mer til, er det ikke attraktivt for en*

Forts. side 25

Det er engelsk style over Karsten Johannessen på laglederbenken.

Fra guttepartier til selvstendig avdeling

Junioravdelingen forbilde for andre klubber

Takket være det sosiale arbeidet og de gode resultatene som lagene i Start junioravdeling har oppnådd i store turneringer i inn- og utland de siste årene, har juniorarbeidet i klubben dannet mønster for mange andre klubber rundt om i landet. Men arbeidet med guttefotballen er av gammel dato i Start.

Haakon Endreson.

Rekrutteringen måtte sikres

Fremsynte ledere så at rekrutteringen måtte sikres, og allerede før 1910 satte Haakon Endreson (æresmedlem 1962) hjulet igang. Han hadde god støtte i arbeidet av klubbens daværende formann og dyktige administrator, Johan Jahnsen. I disse årene ble det bare drevet med guttepartier, og uten forkleinelse for andre vil vi fremheve Einar «Kidjan» Kristiansens og Olav Tjomsaas' uegennyttige arbeid. Disse to kom tidlig inn i bildet, og var utrettelige i sin innsats for den unge garde.

Det gikk nokså mange år før det ble organisert serier, men lederne fikk i stand privat- og pokalkamper, og i disse gjorde Start seg sterkt gjeldende.

Treningen foregikk på Gimlemoen og Startermarka, og det hendte at 66 spillere var igang samtidig på tre forskjellige baner.

Guttelaget 1949 som tok «Oksøpokalen» til odel og eie.

Foran fra venstre: Mads Unneberg, Asbjørn Bentsen, Øivin Opsal, Andreas Larsen og Egil Gundersen. — Bakerste rekke: Svein Sørensen, Aug. Andersen, Rolf Lie (med «Oksøpokalen»), Magne Gumpen, Tore Anderssen og Erik Rosenberg.

Det var store ting å få bli med på tur, og rett som det var dro lagene avsted til Flekkefjord, Grimstad og Lillesand, ja, endog så langt som til Kragerø — hvilket var litt av en reise den gang.

Eget juniorstyre

Fram til 1937 ble gutter som i dag sorterer under begrepet juniors regnet som voksne og benyttet på C- eller høyere lag, men nå ble guttepartiene skilt ut som egen avdeling med eget styre. Det første juniorstyret fikk følgende sammensetning: Rolf Hafsett, formann, Sverre Tharaldsen, varaformann, og Jakob Nesmann, sekretær/kasserer.

Styret utarbeidet forslag til lover for avdelingen, og kontingenten ble satt til 1 kr. for gutter under 16 år og 2 kr. for juniors.

Den første generalforsamling ble holdt 25. januar 1938. Datoen betegner følgelig en milepel i avdelingens historie. Samme år dro juniorlaget på sin første tur til Danmark. (Skildret i egen artikkel av Rolf Hafsett).

Ved siden av fotball ble orientering tatt opp allerede

året etter. Selv om fotball i alle år har spilt hovedrollen, hevdet guttene seg også godt i ski og bandy i årene før og etter krigen.

Den første gullalder

Krigen satte en stopper for all idrettslig virksomhet, men fra 1945 ble junioravdelingen jevnt og sikkert bygd opp igjen. Her hadde nok ikke minst Karsten Johannessen og Finn «Hafi» Hanssen en finger med i spillet.

I 1948 ble vel det en kan betegne som den første «gullalder» innledet. Fra dette året og til langt inn i 50-årene dominerte Start fullstendig juniorfotballen i Vest-Agder og tok så å si rubb og rake av kretsmesterskap i de forskjellige klasser. Medlems-tallet økte også kraftig, og lå en tid godt over 250.

Da cupmesterskapet for juniors ble innstiftet i 1953, kom Start straks med, og deltok som eneste klubb på Sørlandet i cupen fram til 1965. Dessverre kvalifiserte ikke laget seg til disse kampene det året. De andre sørlandsklubbene innså etter hvert hvor viktig det var å

Cay Danielsen.

legge ned tid og arbeide på sine junioravdelinger, og konkurransen ble sterkere.

Ny gullalder

I slutten av 60-årene overtok igjen Start hegemoniet på Sørlandet og har beholdt det siden. Etter vekselvis å ha spilt seg fram til kvartfinale og semifinale siden 1972 vant juniorlaget endelig cupmesterskapet i 1974.

De forskjellige lagene har også gått til topps i en rekke storturneringer, bl.a. ble den oppsatte pokal i DnC-cupen vunnet til odel og eie i 1975. I 1975 erobret Start også Rolf Hofmo's minnepokal til odel og eie etter å ha blitt beste klubb i verdens største fotballturnering, Norway Cup, i årene -75, -77 og -78. Ellers har de forskjellige lagene gått til topps i atskillige turneringer i inn- og utland — både mot amatør — og profflag.

Men resultatene er ikke kommet rekende på ei fjøl. En lang rekke dyktige ledere og trenere har i årene etter krigen lagt ned et kjempearbeid for å bringe avdelingen fram til det den står for i dag. Uten forkleinelse for andre vil vi nevne Karsten Johannessen, Finn «Hafi» Hanssen, Sverre Heidenreich, Oldman Bueklev, Arnold Kleggetveit, Egil Drøsdal, Tor Arne Mjølund, Aug. Andersen, Olav Kiland, Arvid Holm, Tore Heidenreich og Per Svein Bostrøm, som alle har fått Seniorråds Pokal og/eller andre utmerkelser for sin innsats i utvalget.

Vi har fått en av dem, Tor Arne Mjølund, til å fortelle litt om bakgrunnen til den store framgangen i 70-årene.

E.T.

System, organisasjon og kontakt

For å finne årsaken til junioravdelingens storhetstid på 70-tallet må vi gå tilbake til midten av 60-årene. Da ble arbeidet med de yngre for alvor satt i system, og avdelingen ble organisert på en måte som senere har dannet mønster for mange andre klubber. På alle områder innen avdelingen ble det arbeidet for å få i stand et fast og velorganisert opplegg. Ikke minst på treningssektoren ble det arbeidet systematisert. Gjennom bl.a. arbeid med ferdighetsmerket ble det lagt stor vekt på å utvikle teknisk gode spillere, noe som jo siden har vært et varemerke på lagene våre.

Videre ble det satset mye på å gjøre bredden i avdelingen størst mulig, ut fra filosofien at bredde skaper topp. Følgelig fikk arbeidet med de yngste — lilleputter og miniputter — høy prioritet. Ved hjelp av tiltak som lilleputtenes dag, interne miniputtserier osv. forsøkte en å gi disse aldersgruppene et best mulig tilbud, noe som etter hvert ga klubben en enestående rekruttering.

Ganske snart innså en at klubben måtte søke ut over krets- og landegrensene for å utvikle seg videre. Fra de

første spredte turer innenlands og til Danmark har det hele utviklet seg til de senere års omfattende turneringsdeltagelse i inn- og utland. Spesielt kontakten med AaB har betydd mye, både sportslig og på andre områder. På mange måter har AaB vært et forbilde og en kilde å hente nye impulser fra. At denne kontakten utad har betydd mye for å heve den sportslige standard på lagene våre, er hevet over tvil.

Også den miljømessige siden av arbeidet ble det lagt stor vekt på. Mest kjent er vel den årlige foreldreaften, men det ble også jevnlig arrangert andre sammenkomster og tilstelninger for de forskjellige lag og klasser. Idet hele tatt ble det forsøkt å skape et miljø også utover det rent fotballmessige. Det sosiale aspekt ved arbeidet ble sett på som vesentlig, likeledes fotballen som oppdragende faktor.

Endelig må nevnes kontakten med foreldrene. Foreldreaften har jeg alt vært inne på. Også i andre sammenhenger ble foreldrene trukket inn, f.eks. i forbindelse med planleggingen av turer. Dette skapte et tillits-

forhold mellom klubb og hjem som igjen gjorde det lettere å få hjelp av foreldrene til kjøring, vask av drakter osv.

I sammenhenger som denne hevdes det ofte at en ikke bør trekke frem en enkelt person. Og det er riktig nok at det å drive en junioravdeling ikke er noe enmannsarbeid. Når det gjelder Start's junioravdeling, vil jeg likevel hevde at det ville være direkte galt ikke å fremheve ett enkelt navn, nemlig Egil Drøsdal. Alle som kjenner avdelingen innenfra, vet hva Egil har betydd. Han har stått i spissen for avdelingen fra midten av 60-årene til han trakk seg tilbake for to-tre år siden. Egil var i alle disse årene drivkraften i avdelingen, han var den som kom med nye impulser og satte nye idéer ut i livet. Han var et samlingspunkt og en inspirasjonskilde for alle andre i avdelingen. Jeg nøler ikke med å si at Egil har en stor del av æren for Start's junioravdelings glansperiode i 70-årene. Hans betydning for avdelingen kan ikke overvurderes.

Tor Arne

Tor Arne Mjølund kan se tilbake på mange triumfer som trener i Start's junioravdeling, bl.a. i Norway-Cup. Han trente lilleputtlaget som vant bronse i 75, småguttelaget som vant gull i 77, guttelaget som vant sølv i 78 og guttelaget som vant bronse i 79. I år trener Tor Arne juniorlaget som i påsken vant Euro-Sportings turnering i Paris.

Norway-Cup triumfer

Guttelaget som vant sin klasse i 1977. Trener: Aug. Andersen.

Egil Drøsdal med Rolf Hofmo, minnepokal i 1978.

Egil trente juniorlaget som vant Norgesmesterskapet i 1974.

NORWAY-CUP TRIUMFER

Guttelagets kaptein, Helge Breilid, mottar førstepremien i 1975. Trener: Vidar Berg Hansen.

Lilleputtlagets kaptein, Lars Erik Torjussen, mottar tredjepremien i 1975. Trener: Tor Arne Mjølund.

Småguttelaget jubler etter å ha gått til topps i sin klasse i 1977. Trener: Tor Arne Mjølund.

Starts lilleputter som gikk til topps i sin klasse i Norway Cup 1973. Nederst fra venstre: Arild Gundersen, Geir Helmersen, Rune Edvardsen, Øyvind Dåsvatn, Jostein Endresen, Erik Mathisen og Tor Eivind Ranneberg Nilsen. Midterste rekke fra venstre: Terje Frigstad, Atle Jonassen, Stein Gabrielsen (kaptein), Inge Vaksvik, Olav Klepp, Axel Kock, Roger Edwardsen, Per Ivar Andreassen og Kjell Haugen. Bak fra v.: Egil Kjell Drøsdal, Tor Arne Mjølund, Arne Chr. Gundersen og Mats Nesmann (ledere).

Det var den gang det — og ikke nå

Stevnemøte med glemte år

Av Rolf Hafsett

Rolf Hafsett under utdelingen av æresmedlemsdiplomet.

I «Min barndoms have» skildrer Vilhelm Krag den nokså søvnige idyllen i Kristiansand før brannen i 1892. Idrettsskildringer vil vi av gode grunner lete forgjeves etter. Med arbeidsdager på 10-12 timer hadde folk annet å ta seg til. Den eneste idrettsprestasjon som forekommer, er skildringen av latin-skoleguttene Haakon der han går på hendene gjennom Kirkeparken med skolevesken mellom benene. (For den saks skyld kunne han gjerne gått midt i gata. Det var ikke hver time der kom en hest).

Juniortalaget som var i Danmark 1938.

Foran fra venstre: Finn Karlsen, Olaf Klepp, Karl Knudsen, Bjørn Hansson. Bak: Garmann Oland, Sverre Heidenreich, Kåre Pedersen, Kurt Andersen, John Andersen, Håkon Tveit, Rolf Bjunes og Rolf Johanssen.

Hvem var så denne sprekningen? Jo, ingen annen enn den vordende turnlærer, Haakon Frøstrup, mannen som stiftet Christianssands Footballclub og ble Start's første æresmedlem.

Så langt tilbake går ikke min erindring, men i min barndom, for en 50-60 år siden lå byens gater nesten like uberørte. Bilen hadde riktignok så smått gjort sitt inntog, men hestelorten var fortsatt en større miljøforurensner enn eksosen. I Holbergsgade slo vi ball, kasta på stikka og relta i håler midt i gada. Vi kunne sakens spilt fotball også, men den ble gjerne henlagt til Tresse der vi fikk mer livsrom. Banedekket var så som så, men våre krav var beskjedne. På vestsida der den gamle musikktribunen lå, var dekket klinkhardt, «og vi sleid jo fælt på skoan' alle mann». Dette var matchbanen der klassekampene mellom byens skoler foregikk daglig. I resten av Tresse var sanden så laus at den mest gikk til åglane. Men vi var som sagt ikke kresne og visste ikke om noe bedre.

Fotball på gress var et noe nær ukjent begrep i 20-

30-årenes Sørlands-fotball. At landsdelen i årene før krigen ble betraktet som fotballens mørke fastland, skyldtes i første rekke mangelen på gressbaner. Gress under knottane fikk vi stort sett bare når vi i NM ble satt opp mot Skiens- og Stavangerklubber. I og med at gressbanetreningen manglet, ble dette bare et ekstra handicap i tillegg til bortebanen. Oftest ble det da også over og ut.

En av disse rundekampene minnes jeg forresten den dag i dag med gru: En rundekamp mot Ulf, Sandnes, i slutten av 30-årene. Kampen gikk på gress, men hvilket! Banemannskapene måtte etter alt å dømme ha gått til sit-down streik. Gresset gikk vel ikke midt på leggen, det bare føltes sånn. I hvert fall var det den rene tortur å spille under slike forhold. Når vi dertil måtte gjennom ekstraomganger for å returnere med 1-1, var det så krampa tok den ene etter den andre av oss. Bare synd at alt slitet var forgjeves. Vi gikk like godt hen og tapte omkampen på vår gode, gamle koksgrus på Idda.

Men når talen først er om våre nokså sparsomme førkrigs erfaringer på gress, går jo tanken helst til våre forbindelser med «det lille, flade land» i sør. Begynnelsen var den sagnomsuste kampen mot AaB i 1912, der Kidjan var den første norske målmann som slapp inn mål i Danmark.

I 1937, 25 år etter, gjentok historien seg. Atter en gang sto danskene som innbydere, denne gang med en privatmann, hotelleier Clausen i Nørresundby, som vert — og hvilken vert. Etter overfarten med gamle Skagen ble vi mottatt med danske «smørrebrød» og kaffe i Hirtshals. Vi ble så innkvartert i Clausens hotell med flott utsikt over Limfjorden mot Aalborg.

Haakon Frøstrup.

Kampene gikk (selvsagt) på lekre gressbaner. Den første, som var et ledd i feiringen av Nørresundbydagene, gikk mot et byhold som vi slo 2-0. Vi fikk fin presse som spesielt berømmet «holdets Benjamin», Håkon Tveit, som scoret begge målene. Dette var 17-årige Håkons debutkamp på førstelaget der han spilte sammen med gamlekarer som Henry (Kjempe) Jacobsen, Øystein Høgeli, Jannes Bjørnsen, Normann Mjølund, Kalle Pettersen og Trygve Hamre. Husker jeg ikke mye til, var disse danskekampene Trygve Hamres siste kamper på førstelaget, en fin slutt på vel den lengste karriere noen spiller har hatt i Start. Dagen etter slo vi Hjørring 1-0.

Denne turen ga mersmak. Alt neste år forfulgte vi suksessen med en juniorturne over en hel uke. Men først et lite tilbakeblikk.

1936 markerer en milepel i Start's historie. Da ble det omsider satt en stopper for Flekkefjords mangeårige monopol på kretsmeesterskapet i gutteklassen. Den gjengen av 15/16-åringer som da vant 2-0 i Flekkefjord kom til å danne stammen i vårt førstelag etter krigen da oppkjøringen mot de høyere divisjoner begynte for alvor.

Nok et moment av betydning: Til og med 1937 hadde vi i Start bare det såkalte «gutteparti». Fra 1938 av ble de yngre skilt ut i en egen junioravdeling omfattende også smågutter og juniors.

Den gode forbindelse vi hadde fått med danske klub-

Forts. side 36

Litt håndballhistorie med I.K. Start

Vest-Agder Håndballkrets ble stiftet i Kristiansand den 6. juli 1945 av følgende klubber: AK 28, KIF, Kr.sand Håndballklubb, AIK Lund, Vennesla idrettslag og Vennesla Arbeiderforening.

Det første styret besto av Tønnes Hjemdahl, formann, Kåre Zachariassen, sekretær/kasserer, og med Anna Larsen, Ågot Hetland, og Karl Øslebø som styremedlemmer.

I referat fra styremøte 3. april 1946 framgår det at det var mottatt melding fra Norges Håndballforbund om at I.K. Start er opptatt som medlem. Dette ble da opp-takten til klubbens videre engasjement innen håndball-sporten som kun har vært drevet på dame-/pikesiden. Riktignok finner en i kretsens protokoller en lang rekke kjente fotballspillere, men de representerte andre håndballklubber i byen.

Utmerkelser

Av de 35 år kretsen har bestått har Start hatt en formann. Det var i 1962, da Oddvar Møllberg hadde dette verv. Samme år fikk Møllberg NHF's diplom for sine fortjenester for håndball-sporten. I 1965 mottok Møllberg Vest-Agder Håndballkrets's «Kretsnål m/diplom». Samme utmerkelse fikk Bertha Karlsen i 1975 for nære 30 års aktiv og administrativ innsats for håndball-sporten i I.K. Start.

Kretsens høyeste utmerkelse for aktiv innsats fikk vår

KRETSDOMMER

I 1975 ble Marianne Nielsen utnevnt til kretsdommer innen Vest-Agder Håndballkrets og ble dermed nr. 2 i rekken av kvinnelige kretsdommere gjennom tidene...

nåværende utvalgsformann Marit Johnsen i år idet hun mottok «Plaketten» på krets-tinget i Starthallen 3. mai, for 17 spilte kretslagskamper.

Dommere

Følgende startere er registrert som håndballdommere gjennom tidende:

Bjarne Bjorvand, Marianne Nilsen, Bente Knudsen, Trond Pedersen, Kjell Kristoffersen, Britha Bergstø, Turid Breistøl og Anne Grethe Karlsen.

Kretslagspillere

På kretslagene har klubben hatt en betydelig representasjon idet 27 damespillere og 13 herrespillere har deltatt i en eller flere kretslagskamper for Vest-Agder HK. Det er vel noen som kjenner igjen en del av disse navn:

Bjørg Gundersen, Brynhild Sørtveit, Marit Johnsen, Kirsti Larsen, Liv Johnsen, Tordis Kristensen, Erna Lande, Herdis Magnussen, Borghild Andersen, Kari Langenes, Elisabeth Korsvik, Eli Halvorsen, Grethe Andreassen, Elin Karlsen, Laila Pettersen, Ingrid Lundkvist, Inger Knudsen, Kari Hagvaag, Inger Johannessen, Marianne Nilsen, Anita Pettersen, Berit Bøe, Solveig Arikstad, Mette Halvorsen, Bente Knudsen, Sissel Åsmundsen og Eirunn Isefjær.

Herrene skulle vel heller ikke være ukjente for de fleste med navn som: Trond Pedersen, Reidar Flaa, Øyvind Nordkvist, Arvid Føreland, Bjørn Olsen, Harald Båslund, Ivar Bøe, Per Magne Refsti, Olav Kiland, Kjell Kristiansen, Tor Helge Stensland, Sven Otto Birkeland og Terje Kaalaas.

Sportslige resultater:

Den beste sportslige periode var nok i 60- 70-årene. Da vant våre lag kretsmesterskapet slik:

Piker:

1965, 66, 67, 68, 70, 71,

Småpiker:

1971, 75 og 76.

Damer, junior:

1968, 69, 71 og 72.

Damer B:

1969.

Damer A:

1970/71: 4. divisjon. 71/72:

Smilende håndballjenter foran en kamp mot Grane i 1948.

Foran fra venstre: Signe Finneide, Bertha Lie og Tordis Kristensen. Stående bak: Else Solgård, Erna Lande, Thordis Ohlson, Gyda Hamre, Berit Johansen og Herdis Markussen.

3. divisjon. 74/75: 3. divisjon og opprykk til 2. divisjon. Oppholdet i 2. div. varte bare en sesong, og i de påfølgende år har det dessverre gått den gale veien med vårt damelag, idet de i kommende sesong skal spille i 5. divisjon. Av framtreddende turneringsresultater kan nevnes: Pikelaget vant en turnering og fikk NIF's pokal i 1967. Damer-junior vant «Eventyr-pokalen» til odell og eie etter å ha gått til topps i turneringene i 1968, 69 og 71. Damelaget vant Sørlands-cupen i 1974.

Dette skulle gi et lite tverrsnitt av håndballvirksomheten i I.K. Start til midtveis i jubileumsåret 1980.

Forhåpentligvis har en fått med det vesentligste, men hvis det er medlemmer som savner sine navn på disse oversikter, må en bare beklage. Da skyldes det at det må være oversett eller uregistrert i den betydelige papirmengden som er pløyet igjennom.

Måtte det gå mot nye lysere tider for våre aktive ledere og spillere i tiden som kommer.

Arnfinn G.

EN GANG STARTER — ALLTID STARTER

O-veteranen Adolf Arntsen

En gang Starter — alltid Starter, spøkte vi i yngre år — og så ble det sann til slutt.

Og mye glede har jeg hatt av medlemskapet i klubben siden jeg ble med for 46 år siden. Alle de beste minnene opp gjennom årene knytter seg til Start og det som dette dro med seg — både sportslig og miljømessig.

Når jeg i dag ser på det arbeidet som blir lagt ned i Start, må jeg bare beundre de som styrer og stiller i klubben, og jeg håper at interessen og framgangen kan fortsette.

Jeg gratulerer med 75-års jubileet og ønsker fortsatt alt godt i framtiden.

Adolf Arntsen

Hovedstyreformann Sverre Hornnes

Vi setter oss ned over en kopp kaffe sammen med vår formann de siste fem år — før dette 2 år som nestformann og byggekomitéformann for Starthallen — for å prate START.

— *Hvordan kan du Sverre — som i likhet med flere andre ledere i klubben ikke har egne barn aktive — ofre så mye tid og krefter på Start? I tillegg er du vokst opp i Vågsbygd?*

— Har alltid tenkt START i forbindelse med fotball og fant det naturlig i 1972 også å støtte klubben aktivt gjennom medlemskap. Året etter ble hallprosjektet en realitet, og jeg sa på forespørsel ja til å bli formann i byggekomitéen — samme år tok jeg imot valg som varaformann i Hovedstyret.

Dette medførte at det ble mer klubb- og fotballprat hjemme hos meg, barna ble ivrigere og pusjet på — det hele endte med at jeg høsten 75 tok på meg formannsvervet.

Så på dette som en utfordring, var nysgjerrig på å se fotballen fra «innsiden». Var i begynnelsen ikke interessert i et toppverv, men det å ha et slikt verv — hvor du ikke kan oppnå noen form for personlig vinning, men som legger stort beslag på det meste av din fritid er, etter min mening, over et tidsrom sunt for et ellers meget opptatt menneske. — *I din tid som formann — på 5 år har A-laget fått 1 gull og 3 bronse-medaljer i serien. Fornøyd?*

— Ja, ubetinget — det er ikke mindre enn fantastisk. Har aldri vært noe sammenlignbart i klubbens 75 års historie. Så jeg er meget fornøyd med både serie og cup sett under ett for den siste 5-års periode.

Også med junioravdelingen er jeg meget godt fornøyd. Det er rett og slett et spørsmål om denne avdelingen ikke har vært for god rent sportslig — en må i en slik situasjon — se i øynene at en må forvente stagnasjon eller tilbakegang.

Håndballavdelingen har det vært endel diskusjon om, men for egen del håper jeg det er plass for disse jentene i klubben. De er en del av miljøet. Rent sportslig har det ikke vært den store suksess, det beste var opprykk til 2. div., men på den annen side utgjør denne avdeling ikke den store uttelling. Jeg har også registrert at ett av pike-lagene tegner svært bra.

La meg nå gå videre i klubbens rekker og først nevne dameavdelingen. En uhyre aktiv og verdifull del av START. En sikker inntektskilde. La meg berømme disse damene, men samtidig ønske at de var mange flere — slik at klubbrom og kjøkken kunne utnyttes i større grad enn idag.

Huskomitéen gjør også en stor innsats — spesielt ut fra den arbeidssituasjon de befinner seg i. Det er ikke nok med at de må sørge for utleie etc., men de må også i stor grad utføre det manuelle arbeidet.

Nå er det vel på tide å nevne Seniorklubben. Disse Tordenskjold's soldater er å finne over alt hvor de kan gjøre en innsats. La meg nevne vakter og billettselgere som i hvertfall indirekte innbringer klubben ca. 120.000 kroner, som jeg tror var det beløp kommunen budsjetterte med mens de selv hadde billettsalget. Jeg må også nevne vedlikeholdsarbeidet de utfører i hallen og den miljøskapende faktor de utgjør — bl.a. gjennom sine hyggelige medlemsfester.

I samme åndedrett må Old Boys nevnes. Disse er stort sett endel av Seniorklubben, men gir i tillegg et tilbud — rent sportslig — til de av våre spillere som vil fortsette etter at den ordinære fotballkarrieren er over. Det samme har vi med U-laget, men i «den andre enden».

Jeg har også gledet meg over at det synes som Seniorrådet i stigende grad øker sin innflytelse i klubben. Fra min egen tid må jeg få lov å fremheve Håkon Tveit for innsatsen i hans formannstid.

Håper inderlig at denne aktiviteten bare vil øke.

— *Du har snakket endel om økonomi. Tror du f.eks. klubben ville være tjent med et eget økonomiutvalg?*

— Ja — ubetinget. Det vil og må komme i nær fremtid. Klubben kan ikke redusere sine utgifter. De ledere i styret og komitéer som idag er ansvarlig for å få pengene inn, har mer enn nok med hovedoppgaven og derfor må en økonomikomitee komme. En komité som består av folk med idéer og som er istand til å lede gjennomføringen av inntektsgivende utenomsporslige prosjekter.

I dette bildet hører også med at jeg fortsatt er reservert når det gjelder ansettelse av lønnet forretningsfører. Dette fordi jeg tror det vil redusere eller frata en del av gleden hos alle de som idag arbeider frivillig på alle områder.

Derimot, ser jeg ikke noe galt i å lønne en sekretær for å ta seg av det rutinemessige arbeide som må utføres, men som beslaglegger en stor del av dagens arbeidskapasitet.

Skulle det komme på tale å ansette en forretningsfører, må det være en STARTer i alt og ett.

Hvordan ser du på det fremtidige sportslige siktemål?

— Som idag — sikte mot toppen i 1. div. og størst mulig bredde i junioravdeling. For såvidt en og samme ting. Jeg ønsker videre at vi i fremtiden vil ha et mer åpent blikk for talenter hos oss selv.

— *Har vi et godt nok tilbud til alle?*

— Håper at vi i fremtiden også vil ha ledere nok i jr.-avd. Ikke bare at vi har nok, men også at vi har folk med topp kvaliteter både sportslig og miljømessig.

Vi trenger dem og håper de alltid vil bli å finne i rikelig monn. Vi må nemlig ikke bare ha det sportslige å tilby, men også et godt miljø. Dette vil være et alternativ til de guttene som ikke klarer å hevde seg rent sportslig.

— *Noe til slutt — Sverre?*
— Ja — at START alltid vil ha folk i alle ledende stillinger, som ser helheten og ikke tar avgjørelser ut fra særinteresser.

Klubbens økonomi må videre ledes at ett styre — ingen betingelser må stilles fra noen kant om hva pengene skal brukes til.

Erik Svendsen.

Hovedstyreformann Sverre Hornnes.

KLUBBENS FORMENN 1905-80

1905: Aabert Johnsen
 1906: Ole Tobias Thorstensen
 1907: Gunvald Olsen
 1908: Gunvald Olsen
 1909: Gunvald Olsen
 1910: Samuel Bugge
 1911: Haakon Endreson
 1912: Johan Jahnsen
 1913: Arne Johnsen
 1914: Johan Jahnsen
 1915: Johan Jahnsen
 1916: Johan Jahnsen
 1917: Johan Jahnsen
 1918: Johan Jahnsen
 1919: Einar Torjesen
 1920: Ingemann Topstad
 1921: Alf Malterud
 1922: Ingemann Topstad
 1923: Erling Svendsen
 1924: Erling Svendsen
 1925: Einar Torjesen
 1926: Reinholdt Samuelsen
 1927: Anders Sørлие
 1928: Einar Kristiansen
 1929: Erling Svendsen
 1930: Anders Sørлие
 1931: Petter Bjørnsen
 1932: Petter Bjørnsen
 1933: Bjørn Bugge
 1934: Petter Bjørnsen
 1935: Finn Hansen
 1936: Bjarne Bergstøl
 1937: Bjarne Bergstøl
 1938: Petter Bjørnsen
 1939: Sverre Tharaldsen
 1940: Sverre Tharaldsen
 1941: Finn Hansen

1945: Finn Hansen
 1946: Rolf Hafsett
 1947: Sverre Tharaldsen
 1948: Arthur Bentsen
 1949: Per Roksvold
 1950: Per Roksvold
 1951: Thorvald Knudsen
 1952: Thorvald Knudsen
 1953: Sverre Heidenreich
 1954: Sverre Heidenreich
 1955: Sverre Heidenreich
 1956: Erling Svendsen
 1957: Erling Svendsen
 1958: Sverre Heidenreich
 1959: Frank Pedersen
 1960: Finn Hansen
 1961: Oldman Angel Bueklev
 1962: Oldman Angel Bueklev
 1963: Erik Stallemo
 1964: Erik Stallemo
 1965: Erik Stallemo
 1966: Frank Pedersen
 1967: Frank Pedersen
 1968: Magne Udø
 1969: Frank Pedersen
 1970: Frank Pedersen
 1971: Rolf Andresen
 1972: Rolf Andresen
 1973: Rolf Andresen
 1974: Rolf Andresen
 1975: Rolf Andresen
 1976: Sverre Hornnes
 1977: Sverre Hornnes
 1978: Sverre Hornnes
 1979: Sverre Hornnes
 1980: Sverre Hornnes

Æresmedlemmer:

Haakon Frøstrup 1926
 Einar Kristiansen 1931
 Trygve Hamre 1946
 Jacob Lauridsen 1946
 Jørg Hagen 1950
 Reinholdt Samuelsen 1950
 Einar Torjesen 1950
 Håkon Endreson 1962
 Ole Tobias Thorstensen 1962
 Arne Johnsen 1965
 Albert Egeland 1966
 Sigurd Bergstøl 1975
 Adolf Arntsen 1975
 Rolf Hafsett 1979
 Thorvald Knudsen 1979

Start's formenn innen Sørlandske og Vest-Agder fotballkrets

Sørlandske krets:

1912: Johan Jahnsen
 1913: —«—
 1914: —«—
 1915: —«—
 1916: —«—
 1917: —«—
 1918: Bernhard Berthelsen

Vest-Agder:

1920: Trygve Pedersen
 1921: Jørgen Moe
 1923: Nils Hansen
 1924: Thomas Svendsen
 1925: —«—

Fotballvennen og ildsjelen Einar Kristiansen satt tilsammen 12 år som formann i kretsen og ble for sitt oppofrende arbeide for fotballsporten på Sørlandet tildelt VAFK's gullmerke med diplom, NFF's pokal med diplom og VAIK's gullmerke med diplom.

1927: Einar Kristiansen
 1928: —«—
 1929: —«—
 1930: —«—
 1931: —«—
 1932: Bjørn Bugge
 1933: —«—
 1934: —«—
 1935: —«—
 1936: —«—
 1939: Einar Kristiansen
 1940: —«—
 1945: —«—
 1946: —«—
 1947: —«—
 1948: —«—
 1949: —«—
 1952: Sverre Tharaldsen
 1953: —«—
 1954: —«—
 1955: —«—
 1956: Oldman A. Bueklev
 1957: —«—
 1965: Magne Udø
 1966: —«—
 1967: Leif Isachsen
 1968: —«—
 1969: —«—
 1970: —«—

*Ved 50-års jubileet hadde en greid å samle 17 av klubbens formenn på ett Brett. Siden den gang er flere av dem gått bort, men her er de 17:
 Foran fra venstre: Erling Svendsen (død), Arne Johnsen (død), Sverre Heidenreich, Einar Torjesen (død), Reinholdt Samuelsen (død) og Einar Kristiansen (død).
 Midterste rekke: Ingemann Topstad, Anders Sørлие (død), Finn Hansen (død), Ole Tobias Thorstensen (død), Thorvald Knudsen og Rolf Hafsett.
 Bakerst: Sverre Tharaldsen (død), Bjarne Bergstøl, Petter Bjørnsen (død), Arthur Bentsen (død), og Per Roksvold.*

VI BEKLAGER!

Da det ikke har vært mulig å skaffe originalfotos til jubileumsnummeret er det brukt tidligere trykte utklipp. Dette er grunnen til at en del av bildene har nedsatt kvalitet.

TIDLIGERE IDRETTSGRENER I START

Start har gjennom årene hatt flere idrettsgrener på programmet enn fotball og håndball, men enten ble de lagt ned på grunn av økonomiske vansker eller fordi utøverne ønsket å spesialisere seg i egne klubber.

Fri-idrett

Johan Jahnsen.

I 1912 tok Start opp friidrett på programmet. Klubbens energiske formann, Johan Jahnsen, gikk sterkt inn for idretten, og Start tok initiativet til å få stiftet en friidrettskrets.

Det første stevnet ble holdt i Arendal. Her deltok Start med fem mann som plasserte seg som nr. 1 og 2 i de fleste øvelser. En starter ble også stevnets bestemann.

De første idrettsmerkeprøver ble holdt i 1915, og Georg Davidsen, Aksel Solgaard, Rolf Stumpf, Alf Malterud og Johan Jahnsen tok idrettsmerket det året. Som et kuriosium kan nevnes at sykkelprøven ble arrangert fra Ryen til Birkenes, så deltakerne måtte først sykle de 2 milene fra byen til Ryen før de kunne få avlagt prøven.

Idretten ble drevet bra innenfor klubben. Men først fra 1916 ble det holdt stevner hvert år.

Selv om interessen var stor, var publikumstilslutningen dårlig. Startermarka egnet seg lite som friidrettsbane, og utgiftene til apparater og premier ble så store at en på årsmøtet i 1920 besluttet å legge ned avdelingen. Fri-idrettsgruppen ble enige om å danne sin egen forening. Det ble foranledningen til stiftelsen av KIF, og gruppen fikk med seg alt materiell vederlagsfritt.

SKI OG BANDY

På årsmøtet i 1926 satte Olav Tjomsaas fram forslag om å gå igang med ishockey. Dette ble vedtatt mot en stemme. Ishockey var forløperen for bandy.

På samme årsmøte satte Erling Svendsen fram forslag om også å oppta skiidrett, dog ikke som konkurransesport. Årsmøtet påla styret å arrangere skiturer og klubbrenn.

Fra 1926 ble det stadig arrangert skiturer hvor det ble holdt klubbrenn. De første turene gikk vesentlig til Verås, senere til Loland før vi i 1938 fikk vår egen hytte på Skreros. Denne ble fra nå av det naturlige samlingssted.

Etter forslag fra Donn ble den første 25-manns konkurransen på ski arrangert på Loland i 1935. Start plasserte seg som nr. 2 etter Donn. Året etter vant Start overlegent 1. aksje i Moe-Mix-pokalen. Denne pokalen kjempet samtlige fotballklubber om fram til 1940 da Start sikret seg pokalen til odel og eie. Senere ble det atskillig flere seire i disse mangekonkurransene.

I 1939 ble Start innmeldt i Norges Skiforbund med 40 medlemmer. Flere av klubbens medlemmer hevdet seg

godt i konkurranser, selv om en del — som i mange år hadde drevet skiidrett — fortsatt startet for andre ski-klubber.

Kravene til skigruppen ble etter hvert større og større, og på grunnlag av det ble det på årsmøtet i -49 besluttet å melde skigruppen ut av Norges Skiforbund, men beholde klubbkonkurranser, skiturer og skikonkurranser mellom fotballklubbene.

Vintersportskomiteen fikk i oppdrag å ta seg av dette samt bandy.

Bandy

De første årene ble det vesentlig drevet trening og kamper mot byens klubber og sammenslutninger. I 1935 ble Start innmeldt i Norges Bandyforbund og hadde samme år sitt største arrangement på Vollevannet. «Bandy-cupen» ble avviklet med deltagelse av Arendal Skøyteklubb, Donn, Vigør og Start. I finalen vant Start 6-0 over ASK — og fikk dermed sin første pokal i bandy.

Sesongen 1937—38 hadde Start foruten mange andre kamper også besøk av Odd, Skien. De mer rutinerte «Odderane» vant 4—1, men ca. 1200 tilskuere så kampen

Olav Tjomsaas.

som gikk på Møllevannet.

I de årene Start drev med bandy, kan en vel si at klubben var toneangivende her på Sørlandet, men de ustabile vintrene vi er belemret med her i landsdelen, gjorde at bandyen nærmest døde ut av seg selv etter hvert.

Klubben hadde mange gode spillere opp gjennom årene, men uten forkleinelse for noen, må en vel ha lov til å si at Reidar Holum og delvis også Alf Kristensen gikk utenpå alle oss andre.

Sykling

På årsmøtet i 1928 satte Olav Tjomsaas fram forslag om å opprette egen sykkelgruppe i Start. Forslaget ble vedtatt, og med 30 medlemmer ble gruppen innmeldt i Norges Cykleforbund.

Det første ritt (30 km) ble holdt 3. juni 1928 og ble vunnet av S. Skribeland med Stener Dversnes og Frode Sørensen som nr. 2 og 3.

Frode Sørensen — som tok sine første premier i Start — flyttet senere til Danmark og ble en av verdens beste sykkelryttere med et VM, en sølvmedalje og flere landskampseire.

Første året ble det i alt holdt 4 landeveis- og 2 baneritt, bl.a. med deltagelse av kjente skøyte- og sykkelryttere som Haakon Pedersen og Armand Carlsen.

Stener Dversnes og Eugen Berg ble de første klubbmestere i baneritt på henholdsvis 1000 og 10.000 m.

Berg, Dversnes og Halvdan Kvanvig gjorde seg mest gjeldende de første årene. De deltok også utenbys med gode resultater, bl.a. vant Dversnes, Kvanvig, Voreland

Med de håpløse snøforholdene vi vanligvis har her ute ved kysten, var det en trøst for oss som drev med skisport at forholdene iblant kunne fortone seg som på dette bildet fra Oggemarka.

LITT O- HISTORIKK

Fremtredende medlemmer og prestasjoner i Start's avdeling gjennom 37 år.

Orienteringsavdelingen ble opprettet i 1936 og var eldre enn både O-krets og O-forbund.

Kretsformenn fra Start: Adolf Arntsen, Arne Kr. Bragdø, Rolf Hafsett og Finn Kristensen.

Første kretsmester i Agder: Adolf Arntsen i 1937.

Første Sørlandsmester: Adolf Arntsen i 1940.

Norgesmestre:

1. Kirsti Larsen, junior, 1964, i Trøndelag.

2. Stafett junior v/Helge Opsahl Anderssen, Øystein Halvorsen og Kjell Einar Aadnevik, 1966, i Høvåg. Bronse i NM:

1. Stafett senior v/Aimar Lundal, Josef Pedersen og Trygve Kimestad, 1955, arrangert av Oslo-Ørn.

2. Stafett senior v/Svenn Håkon Thortveit, Alv Sløgedal og Kjell Einar Aadnevik, 1966, ved Hamar.

Landslagsløpere, representert Norge en eller flere ganger:

Trygve Kimestad, Aimar Lundal, Oddbjørn Hjetland, Kirsti Larsen, Arild Bøhn, Kjell Einar Aadnevik og Øystein Halvorsen.

Arrangert NM stafett junior i 1966.

Medarrangør av NM individuelt i 1949 og 1959.

Medarrangør av nordisk landskamp 1951.

Arrangert nordisk løp i Sørlands-Galoppen i 1968 og 1970 samt vært medarrangør i 1972.

og Trygve Tjomsaas A/S Banan's oppsatte pokal til odel og eie i en pokalturnering mot Sandnes i 1930.

I 1932 gikk flere av rytterne over i den nyopprettede AIL-sykelklubben Hero. Interessen dabbet av, og på årsmøtet i '33 ble det besluttet å oppløse sykkelgruppen.

Olav og Trygve Tjomsaas var noen år senere med og stiftet den nåværende KCK, der forøvrig Adolf Arntsen var en annen av initiativtakerne.

ORIENTERING

Fra sommerbeskjeftigelse for skiløpere og bandyspillere til idrett på topplan

Som nevnt i historikken ble Start's o-avdeling opprettet i 1936, og klubbens første arrangement var et klubblop som ble holdt i forbindelse med en tur til Skau-Skau høsten 1936. Løpet ble vunnet av Normann Andersen.

Skau-Skau-løpet - et skogsløp med start på Kvarstein og innkomst på Gimlemoen - ble første gang arrangert i 1939. Einar Andersen ble best av de 51 deltakerne. Løpet ble også arrangert i 1940 og hvert år etter krigen fram til 1954.

Under krigen ble det arrangert flere illegale o-løp med meget god deltakelse, bl.a. la Rolf Hafsett to løyper.

Etter krigen ble det et veldig oppsving i propagandavirksomheten, og o-kursene som ble holdt, samlet opptil 100 deltakere. Avisene viste sin interesse med store in-stuksjonsartikler.

I 1946 lanserte Adolf & Co en høyst sørlandsk form for o-løp: Fagervik-løpet i Høvåg. Det ble en knallsuksess med ca. 200 deltakere. Lørdagen var forbeholdt leirbål med forskjellige former for underholdning, mens løpet — parløp med enkelte poster

plassert på holmer slik at det ble noen svømmeturer — gikk på søndagen.

Det første poeng-o-løp ble arrangert i 1947 — en ny triumf for Adolf og Start, og i 1948 lanserte Adolf enda et nytt løp: KM stafett. Det ble en 3-dobbel triumf for Start. Best ble Kristen og Søren Kaaland sammen med Rolf Hafsett.

Etterkrigsårene ble en gyl-den tid for Start's o-utvalg. Klubbens løpere tok godt for seg på premiebordene, og det ble atskillige KM og SM på klubbens kvinnelige og mannlige løpere både individuelt og i stafett. Fra midten av 50-årene begynte Start også å gjøre seg gjeldende i NM- og landslagssammenheng. (Se egen historikk).

På årsmøtet i 1973 satte O-utvalget fram forslag om å danne egen o-klubb. Selv om flere av o-veteranene beklaget at situasjonen var blitt slik, stemte ingen imot ved voteringen.

Fredag 23. november s.å. ble KOK stiftet med Kristian Omestad som klubbens første formann.

Dermed hadde o-gruppa tatt definitivt farvel med Start.

Kirsti Larsen.
Norgesmester individuelt,
jr. 1964.

Adolf Arntsen's navn har stadig gått igjen i denne lille o-historikken både som løper løypelegger og arrangør. Der betydning han har hatt for o-sporten i Start og i landsdelen forøvrig, er uvurderlig. Hva er da mer naturlig enn å be han fortelle litt om starten og årsaken til at orientering fikk så stor utbredelse her på Sørlandet.

— Hvordan begynte det egentlig, Adolf?

— Orientering ble tatt opp på årsmøte i 1936. En mer te klubben var moden for sporten og at den kunne kombineres med bandy, slik medlemmene hadde noe stille med både sommer og vinter.

Allerede våren 1937 arrangerte vi vårt første åpne løp i Vågsbygd, og jeg husker at også Reidar Holum, Her ry Kristensen, Karl Olsen og Egill Jahnsen var med. I 1938 arrangerte vi KM på Skrero. Ellers ble det holdt løp hvert år.

Aimar Lundal og Trygve Kimestad med «laubærkrans» etter å ha vunnet «Fjelløpet» 1954.

Kjell Einar Aadnevik stormer i mål og leverer kart og kvitteringer til Ole Petter Kulien: Start er Norgesmester i stafett, jr. 1966.

— Men det var først etter krigen at o-sporten virkelig fikk vind i seilene?

— Ja, O-forbundet ble opprettet etter krigen, og de ble straks oppmerksomme på den store o-interessen som fantes her nede. Jeg ble sendt til Bosöen i Sverige, der det svenske o-forbundet holdt et stort kurs. Like etter spurte Leif Tvedt fra Oslo om jeg ikke kunne være med på det norske o-kurset på Sollihøgda. Jeg reiste inn på eget initiativ sammen med Samuel Gerhardsen og Leo Stumpf, og vi kom hjem med en masse nye impulser.

Etter at VAOK var blitt stiftet satset vi stort på propaganda. Vi skrev rundt til alle kretsens klubber, skolelag osv. Deretter satte vi i gang kurser for å utdanne instruktører, først i byens klubber, og siden i Tveit, Torridal, Øvrebø, Randsund, Birkenes osv.

Willen Jacobsen, Arne Kr. Bragdø, Søren og Kristen Kaaland samt jeg var med i kretsens regi og holdt kurser om orientering, løypelegging og arrangementsteknikk, og sammen med Leo Stumpf var jeg i Granestua i Arendal og holdt liknende kurser for o-klubbene i Aust-Agder.

I samme forbindelse utga VAOK «Orienteringsposten» som senere ble avis for forbundet under navnet «Siste post». Vi fikk også god hjelp

av byens aviser som ofret atskillig spalteplass på o-propaganda.

— Du var «far» til flere utgaver av o-løp. Hvor fikk du idéene fra?

— De kom igrunnen av seg selv og skyldtes vel min store interesse for sporten. Som den første autoriserte løypelegger her nede, ville jeg gjerne gjøre mitt til at vi ble de første til å lansere noe nytt. Vi fikk også laget en masse forskjellig instruksjonsmaterieell som ble lånt ut til andre klubber og lag.

— Fagervikløpet?

— Olaf Røysland og jeg fikk idéen, og vi hadde et voldsomt arbeid med å få alt til å klaffe. Men det var veldig moro, og ennå er det folk som snakker om disse løpene. — Dere arrangerte flere mesterskap o.l. enten alene eller sammen med Oddersjaa eller AK 28?

— Ja, og alle gikk knirkefritt takket være en trofast stab av medhjelpere som f. eks. Olav Tjomsaas, brødrene Thorvald, Erling og Harald Knudsen med flere. Vi fikk anerkjennelse fra forbundet for disse arrangementene.

— Til slutt — litt om miljøet?

— Både på kurser og arrangementer hadde vi egne o-sanger som vi sang til akkompagnement av Einar Bjørndalens gitar. Vi fikk også med oss juniorgutta og laget bl.a. en hel revy til en stor fest. Alt dette hjalp sikkert til å sveise oss sammen til en stor kameratflokk.

Jeg syns ellers det er gledelig å se at de som trådte sine barnesko i Start har opprettholdt den samme interessen i KOK, som er en av de ledende klubber i landet med ildsjeler som Kristian Omestad, Aimar Lundal og flere.

E. T.

Viggo Aberg. Kjent navn fra 70-årene. Still going strong i KOK.

Sonja Gulbrandsen. Et av de store navn på spinnesiden i 50-årene.

Kartet studeres før en legger ut i terrenget.

Start's deltagere under Sørlandsmesterskapet 1952.

Sittende på huk fra venstre: Randi Olsen, Bjørg Gjervoldstad, Øivind Nordkvist, Kirsten Lande (med lagpokalen som Start vant), Aimar Lundal, Josef Pedersen, Karina Tjoland, Arne Bragdø, Inger Kulien og Odd Einstabland.

Bak: Ragnvald Voreland, Rolf Hafsett, Willen Jacobsen, Randi Moi, Trygve Kimestad, Øyvind Thobro, Øistein Hjetland og Tom Robstad.

Starthallen — en plattform som er gull verd

Av Helge Svein Halvorsen

Det er sagt mye godt om Starthallen — og anlegget fortjener hvert eneste godord. «My home is my castle», sier engelskmennene. — Starthallen kneiser som en borg og et monument over en klubb og et idrettssamfunn, som etter utallige ønsker og drømmer om et sted å være, endelig fikk alt dette oppfylt og mer til.

I kroner og ører vet vi omtrent hva hallen er verd, men man kan neppe klare å vurdere dens verdi som miljøskaper og utløser for alle gode krefter. Starthallen har funnet sin plass like ved byens Stadion, akkurat i de omgivelser man best kunne ønske. Hallens profil er etter hvert blitt et selvfølgelig innslag, men de som kanskje ikke kjenner historien om hallens tilblivelse skal ikke tro at denne siden av saken er like selvfølgelig. Om ikke fødselen akkurat var smertefull, så var den i høy grad tidkrevende og komplisert.

Det er grunn til å stanse litt opp i et jubileumsår og løfte litt på hatten for alle de gode klubbkrefter som fikk tanken modnet og etter hvert løst på initiativet.

Det er en forsikring for all ettertid at Starthallen er bygd på solid steingrunn, den vil stå om mange andre forhåpninger og mål brister. Det er godt å vite at klubben har et trygt hjem uansett hvordan det går med startere på poengtokt ute i verden.

Skjønt etter at hallen ble bygd og ble fylt med aktiviteter har det gått svært så bra, og det er ingen grunn til å tro at ikke fortsettelsen skal bli like bra. Hallen er bare blitt en bekreftelse på alle de drømmer og håp tidligere årganger har hatt i forbindelse med planer om klubbhus. Tanken er gammel. Så tidlig som i 1919 foreslo en av Starts framsynte formenn, Einar Torjesen, å sette av 2000 kroner til et byggefond. Riktig gamle startere vil huske den gamle Starthytta på Gimlemoen som det bare var gode erfaringer med — og enda flere startere husker med mange hjertesukk at Start hadde et stort og flott område på Lundsiden på hånden i 1924. Det var Solborg som man så å si kunne fått hånd om for en slik og ingenting etter dagens målestokk, men den gang var

det likevel en smule dristig økonomi, tilstrekkelig usikkert til at Einar Torjesen ikke fikk nok gehør til å ta løftet. For 20 mål skulle klubben betale en årlig leie på 2000 kroner — og etter 10 år kunne Start ha løst inn dette senere så ettertraktede området for 2 kroner pr. kvm. — altså den nette sum av 40.000 kroner! Med en riktig forvaltning kunne klubben gjort seg til millionær, men det nytter lite å gråte over spilt melk.

Planen om eget hus ble aldri skrinlagt. Tvert om fikk den ny næring i etterkrigsårene. En ny og tent huskomité var i sving i 50-årene. Tanken «smittet» og andre klubber var heller ikke fremmed for ideén. En tid var det snakk om et slags fellesprosjekt for flere av byens klubber inne på Stadion-området, men de felles anstrengelser fra de påtenkte klubbene var ikke syndelig spreke, og Start ble overlatt til seg selv igjen.

I nyere tid, dvs. de glade 70-årene, dukket så Rolf Andresen opp på arenaen. Han overtok som klubbformann i 1970 og var sterkt motivert for å bringe hussaken videre.

Allerede like etter at han kom til klubben fra Lyn i begynnelsen av 50-årene ble han med i den etablerte huskomitéen. Han hadde opplevd en god tid i Oslo i en klubb med eget hus og egen stadion og visste hva slike ting betød for en moderne storklubb.

Da Rolf kom til «makten», var byggesaken kommet så langt at det forelå forslag fra de folkevalgte om en mindre tomt nærmere Roligheten. Men etter som den nåværende klubbtomt ved Wilds Minde skole dukket opp som en mulighet, valgte man å satse mer på dette prosjektet.

Så tidlig som 1971 forelå det en planskisse fra byarkitekten. Takket være ordfører Einar Hansen (svigerfar til juniorformann Egil Drøsdal), populært kalt «Bakeren», fikk man et inntrykk av at «byens myndigheter» kunne se positivt på et klubbhusprosjekt.

— Den positivismen grep jeg begjærlig, sier Rolf Andresen. Men jeg skal hilse å si at den fikk mange skudd for baugen etterhvert, legger han til. Og skuddene for baugen kom ikke bare utenfra, men i høy grad også innenfra. — Skeptikerne så for seg en økonomisk ruin, og enkelte var villig til å spise sin hatt og krype baklengs til Lillesand osv. dersom man kunne få driften til å balansere. Mange så også for seg en uttapping av midler til huset på bekostning av fotballkarrieren. Vel, vi skal ikke fortape oss i de mange bremsene, men når du først spør meg, må jeg innrømme at jeg svært ofte fikk en følelse av at det var svært få som var villig til å satse. I tillegg fikk klubben mot seg både idrettsutvalg, kontaktutvalg og ikke å glemme foreldreforeningen ved Wilds Minde skole som vi skulle samarbeide med. Men det var også de som kom med oppmuntringer, ikke minst «Bakeren» som ordnet opp på sitt vis. For min egen part ble jeg bare mer sta på at det skulle gå — og så fikk vi jo Einar Øgrey og Sverre

Starthallen — hele Start-familiens samlingssted.

Hornnes til å gå inn for sakene. Etter hvert kom gjennombruddet, sier Rolf Andresen, som uten tvil fortjener hovedæren for at ikke «babyen» druknet i motforestillinger. Takk for at du sto på, Rolf!

Ja, så kom Einar og Sverre. Det var ikke Rolf som tegnet dem som medlemmer i klubben, det hadde de i orden på forhånd. Sverre Hornnes ble trukket inn som nestleder i hovedstyret og fikk beskjed om å være formann i byggekomitéen.

— Det var litt av et press du ble utsatt for, Sverre?

— Jeg følte det aldri som noe annet enn en utfordring, men jeg innrømmer at vi kom under et avgjørende press på et møte med Start's tillitsmenn i Club 21 en ganske spesiell kveld da man skulle si ja eller nei. Den kvelden vippet det fælt fra dystre betenkeligheter til lutter optimisme. Einar Øgrey var med, og det var vel mye han som fikk vekten til å vippe den rette veien da han etter et kort møte på gangen garanterte fast pris. Dermed var det gjort, sier Hornnes.

Man skal være varsom med å være for bastant når navn nevnes, men de som var involvert i byggeplanene vet at det er mye å takke Einar Øgrey for. Han ble senere utnevnt til livsvarig medlem. I byggeperioden rant det på med prisstigninger. Etter Storm Bulls byggeindeks skulle hallen blitt minst 800.000 kroner dyrere fra æresmedlem Albert Egeland (var med og stiftet Start) la ned grunnstenen 5. mai 1974 til byggekomitéen leverte fra seg bygget 13. mai året etter. Da var regningen den samme som nær halvannet år tidligere på det berømmelige Club 21-møtet (hvor undertegnede skrev et langt og dramatisk møtereferat i egen-skap av sekretær, og etter uttrykkelig ønske fra advokat Knut Myhre som var med på å tilrettelegge forberedelsene). Regningen, ja, den høres latterlig rimelig ut i dag da hallen er forsikret for 5 millioner. De totale kostnader ble 2,76 millioner som inkluderer moms. 1,1 mill. ble ytet i et avdrags- og rentefritt lån fra kommunen som kompensasjon for bruken av hallen til gym.sal for Wilds Minde

Kafeteriaen og peisestua.

skole, et pantelån på 900.000 ble tatt opp, og endelig kom Øgrey inn og reddet den finansielle kabalen med et rente- og avdragsfritt lån (i 5 år) på 600.000 kroner, et lån som altså forfaller i jubileumsåret.

I den faste prisen var det også innebygd en dugnadsinnsats som på forhånd var anslått til 200.000 kroner. Dugnad ble det — og her er det mange ivrige sjeler å takke. Ingen nevnt, ingen glemt. Mang en «gamlekar» har våknet til nytt liv med Start-hallen, ikke minst når det er blitt snakk om vedlikeholdet som også har krevd mye innsats. Gamle og nye startere er i det hele tatt villige til å skrive under på at samhold, klubbfølelse — kort sagt alt det man mener med klubbmiljø — har fått en ny blomstring. Nettopp i en tid med materiell velferd og økende passivitet kom Starthallen som bestilt for en ny giv, ja, mange har snakket om en ny æra.

— Jeg kan ikke sammenligne dagens klubb med tidligere tider etter som jeg kom med i flokken da hallen skulle bygges. Jeg har i disse fem årene hatt fornøyelsen av å være i en klubb så å si med konstant framgang og vekst, sier Sverre Hornnes.

Så kan man spørre om skeptikerne har fått rett i

sine dystre spådommer om vanskelighetene med hall-økonomien? Etter fem år kan man trygt si at Starthallen har klart seg ved egen hjelp. De to første årene var den sogar med på å subsidiere den øvrige klubbdriften, mens de to siste årene har vært noe magrere. Summa summarum har hallen over fem år vært i driftsmessig balanse uten at det er gjort noen særlige skippetak for å utnytte de inntjeningsmuligheter som den åpenbart representerer.

I dag er det flere som ivrer for at hallen må utvides og bli dobbelt så stor. Klubben har vokst og behovene er ikke blitt mindre. Skal hallen bli utnyttet maksimalt økonomisk og virkelig bli et tilbud til messearrangører og andre liebhavere, så øker mulighetene med en utvidelse, mener mange. Og mulighetene for en utvidelse vil være til stede. Start har nå fått disposisjonsretten til 2 mål i hallens forlengelse mot Roligheden.

Men inntjeningsmuligheter, en eventuell utvidelse, de videre driftsvilkår osv. er det opp til 80-årenes kvinner og menn å løse. Det viktigste er at Starthallen i dag representerer en plattform som er gullverdt for det videre klubbarbeid, enten det nå gjelder de små, men betyd-

ningsfulle nære ting (tenk på seniorklubbmiljøet, damekomitéen, klubbfestene, junioravdelingene osv. osv.) eller nye framtidsvyer. 75-års jubelanten har en usedvanlig lovende 5-års pode å bygge videre på...

Fra side 13

KARSTEN —

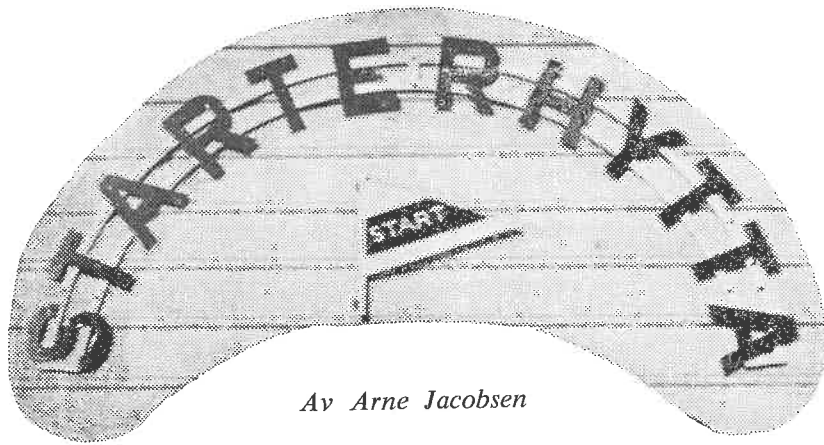
tidligere spiller å bli trener eller leder?

— Det burde det være. Jeg mener det er en like stor, hvis ikke enda større, tilfredsstillelse i å være leder som spiller. Distriktene har jo så mange gode spillere at det skulle være nok å ta av for en trener som vil satse. Jeg tror vi skal hjelpe de små klubbene med drakter og baller og instruktører. Vi kan ha gjensidig nytte av småklubbene. Men vi trenger penger.

— Hvordan skal Start fortsatt være på topp?

— Vi må ha fotball-talenter. Enhver spiller med «ambinasjoner» må søke til en stor klubb for å utvikle seg. Hvis de blir i de lavere divisjoner vil norsk fotball stagner.

Men vi må være rede til å finne og ta imot talentene der de finnes. Vi må være på vakt. Stortalentene kan dukke opp hvor som helst. Hvem vet, det kan dukke opp en Pelé i Randesund. Nes-

Av Arne Jacobsen

«Starterhytta» på Skreros er bare et minne nå. Men det er et meget kjærte minne, så hytta er vel verd en omtale i forbindelse med klubbens 75-års jubileum.

I 30 år var hytta Start's eiendom, og den var i høy grad med på å sveise Startere sammen i godt kameratskap og vennskap. Den var et «samlingspunkt» — ikke bare for medlemmer, men også for alle andre ski-interesserte. Ja, for den ble mest benyttet i vinterhalvåret, men delvis andre årstider også.

Begynnelsen

var i 1938. Da var det idéen om egen hytte for alvor fenget blant Startere — både eldre og yngre. Tanken hadde motstandere også, for det var jo et økonomisk løft for klubben. Men de forutseende entusiastene vant.

Egentlig var planen å kjøpe den lille gården «Mamrelund» på Skreros. En hel gjeng var med denne vinteren 1938 for å se på forholdene: Einar (Kidjan) Kristiansen, Adolf Arntsen, Egill Jahnsen, Reidar Holum, Henry Kristensen, Erling Kristiansen, Jacob Nesmann og Arnfinn Syvertsen.

Nå viste det seg at kjøpmann Sundstøl skulle selge huset hvor han drev forretning mens Sørlandsbanen ble bygget. Flertallet gikk inn for dette — og dermed ble Sundstøls hus med butikk «omgjort» til «Starterhytta».

Ja, ikke over natta! Nei, her trengtes fagfolk og mange hjelpere — og det hadde Start. Mange andre enn de ovenfornevnte var med.

Riving og ominredning medførte bl.a. at det ble lagt gulv og panel i det tidligere butikklageret, og Gunnar Ween laget ny trapp til 2.

etg. Fasaden ble også forandret. Den første møbleringen besto av noen gamle skolepult og benker. Richard Tønnesen murte peis i stua (den tidligere butikken).

Alle arbeidet gratis — selvfølgelig! Det foregikk i helgene — til langt på natt. Lapskaus var nattmat — Kidjan og hans Selma var vertskap — og deretter fortsatte de å jobbe.

Noe måtte jo kjøpes, og penger til dette ble ordnet ved å skrive ut «gjeldsbevis» — pålydende 25 kr. Det var mange penger for de fleste den tiden, men selv flere av dem som jobbet gratis kjøpte. Disse gjeldsbevisene ble i 50-årene gitt tilbake til Starterhytta — gratis fra ihendehaverne.

Etter ominredningen hadde hytta: Gang, et stort oppholdsrom, peisestue og kjøkken i 1. etg. I 2. etg. var det gang, 5 soverom og kjøkken. Dessuten stort loft (plass til 15—20 på golvet) og frostfri kjeller under halve huset. (Vi kalte det hytte — men det var et hus).

Starterhytta en vakker skisøndag.

Innvielsesfesten

ble holdt med innbudte gjester, bl.a. ordføreren i bygda og representant fra jernbanen. Steik sto på menyen. Sørlandsbanen var åpnet og skiterrenget der oppe ble «oppdaget» i «Oggemarka — Sørlandets Nordmarka»!

Det ble innledet et samarbeide mellom NSB og idrettsklubbene: Jernbanen satte opp rimelige «skitog» og skaffet maling og skilter for løypemerking, mens klubbene (Start og Gry — senere også Donn) sto for merkingen av faste løyper som et tilbud til alle ski-interesserte.

Starterhytta var åpen for alle besøkende på disse skisøndagene. Det var opptil 1500 som reiste oppover med skitoget, og så å si alle la veien om hytta vår, der det var kaffe, brus osv. å få kjøpt.

Orienteringsløperne fant også veien til Oggemarka. Bl.a. ble kretsmesterskapet holdt der i 1939. Arrangør: Start. Vinner Einar (Terta) Andersen fra Start.

Hyttesjefer opp gjennom årene var:

1938—1947:

Einar Kristiansen

1948:

Olav Tjomsaas

1949—1950:

Gunnar Ween

1951—1952:

Egill Jahnsen

1953:

Einar Bjørndalen

1954—1959:

Arne Jacobsen

1960—1962:

Finn Jørgensen

1963:

Kristian Christiansen

1964—1966:

Kåre Markussen

1967:

(Hovedstyret?)

1940—1945

fikk også hytta merke. Under evakueringen i 1940 tok mange seg fram til Vegusdal, og hytta hadde opptil 65 overnattingsgjester. Da så idrettsorganisasjonene reiste seg mot nazistene ble hytta tatt av disse og tyskerne. De siste brukte hytta som rekreasjonssted og skitreningssteder for soldatene. Hytta ble tydelig nedslitt disse årene.

Etter krigen

var det til å reparere på det som var ødelagt. Køyer og nytt innbo ble laget etterhvert. Det var Gunnar Ween og hans gjeng (Thorvald og Erling Knudsen, Finn (Nappe) Jørgensen m.fl.) som sto for dette. Det var et kjempearbeid! Hør her: Et enkelt år tilbrakte disse karene 42 helger (av 52 mulige) der oppe for å arbeide gratis for klubben og hytta!

Det var kaldt i hytta når vi kom opp der om lørdagskveldene. Men jøtulovnen som var kommet i stedet for peisen (brent i stykker av tyskerne) varmet godt. Belysningen var parafinlamper og stearinlys. Men for en stemning! Jenter og gutter, gitarer og allsang, historier og spill (kurong og bordtennis).

Før de veggfaste køyene ble satt opp overnattet alle på golvet eller brukte private treull-madrasser.

Elektrisk lys ble ført fram til Skreros og Starthytta i 1949—50. Med Trygve Hamre som inspektør og koordi-

nator med Aust-Agder E-
verk, var det klubbmedlem-
mene (elektrikere) som var
installatører. Det elektriske
lyset la ingen demper på ko-
sen og hyggen — snarere
tvert imot: En måtte melde
fra på forhånd for å få plass!

«Gull-årene

for hytta» vil jeg kalle dis-
se årene fra krigens slutt og
til begynnelsen av 60-årene.
Det var mange mennesker
med skitogene, og salget gikk
bra for vår lille «kafé». Ja,
så bra at klubbens hovedkas-
se ikke ble belastet. Hytta
ble Start's største aktivum —
ved hjelp av gratis arbeide
og mange gaver fra medlem-
mene i årenes løp: Bl.a. ra-
dio, komfyr, elektriske var-
meovner, lampetter, møbler
osv. osv.

I 1958 fikk vi lagt inn vann
fra brønnen (ca. 100 m) til
håndpumpe i kjelleren. Det
var pumpe der i 1938, men
den var «kaputt» i 1945. He-
le tiden etter krigen hentet
vi vann i bøtter og kar. Så
dette var et stort fremskritt,
og ennå bedre ble det året
etterpå da vi fikk elektrisk
pumpe. Det var Erling Høy-
ang som tok seg av det fag-
messige vedr. rørleggerar-
beidet.

Det er *umulig* å nevne alle
som i disse årene arbeidet
på hytta. Når jeg har nevnt

noen navn i det foranskrev-
ne, er dette ikke til noen for-
kleinelse som helst for alle
de andre

— — —
Det skjedde mye på Skre-
ros i disse årene. F.eks. var
det hvert år klubbmesterskap
på ski — med stort delta-
gelse. Flere langrenn ble ar-
rangert herfra, bl.a. med Od-
dersjaa som arrangør. 25-
manns konkurransen på ski
gikk 2—3 ganger her oppe —
den første gangen var det
530 deltakere og minst 1500
som så på.

Det hendte også at vi la-
get små skikonkurranser for
barn.

Skolen lånte også hytta i
vinterferiene, enkelte foren-
inger leide den for en billig
penge av og til, og det mili-
tære brukte den flere ganger
under vinterøvelser.

Hver påske var en gjeng
Startere samlet på hytta —
medlemmer lånte hytta i
sommerferier. Da kunne de
fiske i Oggevatn — Starter-
hytta hadde egen fiskerett.
A-laget hadde også sine av-
slutningsfester på hytta i fle-
re år.

— — —
Jeg vil også her nevne det
gode forholdet vi hadde til
alle fastboende på Skrerros.
De var enestående hjelpsom-
me. Det var nok ikke alltid
så lett for dem når søndags-
freden ble forstyrret av by-

Einar (Kidjan) Kristiansen og
Arne Jacobsen setter opp gjerde.

folk på ski mellom husene!
Aldri et vondt ord!

Nedgangstidene

for hytta kom litt etter litt.
Det skyldtes så mangt, bl.a.
at folk fikk biler. Verre var
det at det ble vanskelig å få
med folk til hytteutvalget. De
«gamle» jentene og guttene
gikk igjen, men rett skal væ-
re rett — også en god del un-
ge viste virkelig klubb-inter-
esse.

I 50-årene var vi fra 10 til
20 medlemmer i hytteutval-
get. Det økte til 34 stk. i
1961, og Finn Jørgensen som
hyttesjef ville gjerne hatt 40.
Det var lite forståelse for
dette i hovedklubben, men
det var nødvendig med så
mange for å fordele vakter
og arbeide.

Årsmøtet 1966

ble faktisk kroket på døra
for Starterhytta. Flere i ho-
vedstyret var negativt inn-
stilt til den. Det ble da også
vedtatt å selge den. Pengene
skulle gå til Husfondet, dvs.
et klubbhus hvor *alle* med-
lemmer kunne møtes, som
det ble sagt!?

Starterhytta — Start's en-
este gjeldfrie, faste eiendom
ble solgt! Til utsalgspris —
kr. 15.000,— (femten tusen).
Salget ble avgjort den 22.
november 1968 ved hoved-
styret og representanter for
Seniorråd og Huskomité.

Det eneste som kan sies til
beste for dette salget, er at
Start lot Grim Kristelige
Gutteforening, v/urmaker
Jacob Nilsen, få kjøpe den.
De har greid å ta vare på
den!

Hyttas betydning for Start
i disse årene er udiskutabel.
Mange ble medlemmer i
klubben gjennom den. Den
var med på å skape et godt
klubbmiljø.

Møtes to eller flere av de
«gamle» hyttetraverne, kan
du være sikker på at det blir
prat om hytta — bare gode
minner. De har mistet noe
de som ikke fikk oppleve gle-
den og miljøet på Starter-
hytta.

Arne Jacobsen.

SAMHOLD OG KAMERATSKAP

For at ikke kroppen skal
forfalle er det nødvendig å
drive noe fysisk trening, men
det er ikke nødvendig å drive
idrett på topp-plan. Daglig
mosjon sommer som vinter
med turer i skog og mark og
om vinteren turer på ski vil
holde kroppen din i orden,
og du føler bare velvære etter
en trimtur når formen er
god.

Jeg ble i begynnelsen av
1920-årene medlem av Start,
noe jeg aldri har angret på.
Det gode miljø og samvær jeg
har fått oppleve i Start har
gitt meg kamerater for livet,
og mange gode minner. Vil
du være med og hjelpe id-
retten og ungdommen, så
meld deg inn i en idretts-
klubb (Start), det vil du ha
stort utbytte av.

Jeg hilser jubilarer Start
og takker for alt det gode
og positive jeg har fått ut
av mitt medlemskap.

Thv. Knudsen.

Thorvald og Erling Knudsen svinger malerkosten på Starterhytta.

La oss sammen lage en levende klubbavis

Når det totale bildet av Idrettsklubben Start's 75-årige historie skal skrives, hører en omtale av klubbavisen med.

Riktignok er «Starteren» langt under halvparten så gammel som jubilanten, men dens betydning som bindeledd innen klubben kan ikke vurderes etter alderen. Det går snart opp for en om en gir seg til å studere årgangene. Da forstår en for fullt hvilken betydning klubbavisen har som historisk kilde. Her er mye å øse av. I avisen berettes om det som til enhver tid rører seg i klubben vår. Den bringer allsidig stoff om de ulike aktiviteter og virksomheter som drives innen de forskjellige avdelinger. «Starteren» registrerer

stort som smått, innholdet veksler fra personalianotiser til debattinnlegg. Klubbavisen avspeiler det meste. Eventuelle som er interessert i å fordype seg i det som har foregått i klubben i forgangne år, og som vil følge med i utviklingen, kan skaffe seg den fulle oversikt ved å bla gjennom de mange numre.

Det sier seg selv at et internt klubborgan som utkommer noen få ganger om året, hverken kan være topp aktuelt, eller gi et fyldegjørende bilde av alt som skjer. Men sammenholder en med det som - på godt og ondt - skrives om Start i dagsavisene, og det som nedtegnes i våre egne protokoller, er det i dag ikke mye som «går hus forbi» av alt som hender i klubben vår.

Og slik har det vært i mer enn 33 år, siden en entusi-

Starterens første redaktør.
Jannes Bjørnsen

astisk gjeng kom sammen hos Rolf Hafsett i Hannevika for å drøfte om en skulle gå til det skritt å gi ut egen klubbavis. Foruten ekteparet Hafsett var Oldman Angel Bueklev, Leif Isachsen, Arne Jacobsen og Finn Hanssen (Hafi) til stede. Innstillingen var positiv, og beslutningen ble tatt om å sette i gang.

Naturlig nok ble Jannes Bjørnsen forespurt om å ta på seg redaktørvervet, noe han heldigvis sa ja til. I mars 1947 utkom så den — så vidt vites — første trykte klubbavis på Sørlandet. Navnet var faktisk gitt på forhånd ettersom det var enighet om å beholde navnet på den håndskrevne avisen fra fest og medlemsmøter: «Starteren». Et navn med god klang i.

Redaktøren tilkjennegir i lederen i åpningsnummeret at det tas sikte på å lage en intern avis, hvor klubbens medlemmer skal føle seg hjemme i spaltene, og målet er å lage en levende avis.

I store trekk har opplegget fra starten vært fulgt siden, selv om det nok av og til har gått litt i bølgegang. Det siktes her til regelmessighet i utgivelsen og også til vekslende sidetall — avhengende av økonomien.

Men i over 33 år er «Starteren» nå kommet ut uten stans, noe et fåtall klubbaviser her til lands har klart. En prestasjon bare det.

Vårt æresmedlem, Rolf Hafsett, var her — som for en rekke andre positive tiltak i klubben vår — initiativtakeren, og Jannes Bjørnsen utførte verdifullt pioner-

arbeid som den første redaktør. Siden har en rekke navn fulgt som perler på en snor, men vi vil likevel ikke unnlate å trekke fram ytterligere to som har ilagt seg store fortjenester med utgivelsen av «Starteren». Vi sikter til Oldman Angel Bueklev som i sin langvarige aktive periode utrettet mye også for «Starteren», bl.a. som redaktør av det fyldige nummeret til 50-års jubiléet.

Og kanskje særlig bør Egil Torjussen fremheves. Han har omfattet klubbavisen med spesiell interesse og vært redaktør i mer enn $\frac{1}{3}$ av «Starteren»s levetid. Vi tar neppe for hardt i når vi hevder at uten hans innsats hadde det neppe stått så bra til med «Starteren» som det gjør. Det han har ofret av tid og arbeid for å holde klubbavisen kontinuerlig i gang, står det virkelig respekt av.

Alle de andre som i tur og orden har tatt sin tårn enten som redaktør, forretningsfører eller medarbeidere, eller for den saks skyld bidratt med innlegg, fortjener også en takk for velgjort arbeid.

Måtte bare våre medlemmer innse den store verdi «Starteren» har og gjøre sitt til at vårt talerør blir det meningen med det er — en levende og levedyktig klubbavis.

Det er vårt ønske og håp for «Starteren» ved klubbens 75-års jubileum.

«1,83»

REDAKTØRER AV «STARTEREN»

1947—1950:

Jannes Bjørnsen

1950—1951:

Oldman Angel Bueklev

1952:

Finn Hanssen

1953—1954:

Leif Isachsen

1955:

Oldman Angel Bueklev

1956—1958:

Egil Torjussen

1959:

Harry Olsen

1959—1960:

Egil Torjussen

1961—1962:

Helge Svein Halvorsen

1963:

Finn Karlsen

1964—1965:

Adolf G. Arntsen

1966:

Harry Olsen

1967:

Thorleif Thorn Olsen

1968:

Egil Kjell Drøsdal

1969:

Thorleif Thorn Olsen

1970:

Per Berge

1971:

Kjell Båslund

1971—1977:

Egil Torjussen

1977:

Arnfinn Gundersen

1978—1979:

Bjørn Langefoss

1979—1980:

Egil Torjussen

FORRETNINGSFØRERE

I «STARTEREN»

1947—1950:

Jørund Røynealand

1951:

Magne Udø

1952:

Helge Bergkvist

1953:

Arne Arnesen

1954:

Ole Chr. Vercoe

1955—1956:

Brath Hægeland

1957—1959:

Erik Svendsen

1960—1961:

Aug. G. Andersen

1962:

Kjell Rosenberg

1962:

Finn Hansen jr.

1963—1964:

Kåre Egeland

1964:

Leif Strømme:

1965:

Kåre Egeland

1966:

Leif Strømme

1967—1973:

Willy Pedersen

1974:

Øystein Edvardsen

1974—1976:

Yngvar Ruud

1977—1979:

Helge Isefjær

1979:

Carl Glastad

Klipp og bilder fra gamle annaler

På vår bønn om gamle Start-bilder til jubileumsavisen har Ingemann Topstad sendt oss både bilder og et par aviser fra 1920 med omtale av Start i anledning av 15-års jubiléet.

Agder Tidend har valgt å intervju Topstad, som var formann i jubileumsåret, og han forteller bl.a. om de vansker Start hadde å stri med den gang:

— Det var ingen let oppgave disse unge sportsfolk gav sig i kast med. Der fandtes jo ingen øvelsesplads og intet interessert publikum som kunne støtte til; men deres ihærdighet og interesse for fotballsporten fik dem dog til at holde sammen, endskjønt det vel mange gange faldt vanskelig.

Klubben viste sig, trods megen motstand at være levedygtig, og etterhvert blev mere «liv i leiren».

Jeg tænker det kan ha sin interesse at nævne at der al-

lerede i 1909 var planer oppe om at bygge idrætsplads. Men som man ser er planen endnu ikke realisert.

— Hvad er deres mening om idrætspladsspørsmålet?

— Ja, det er et sårt punkt! Hvis vi hadde en moderne idrætsplads vilde vi absolut naa længere frem end vi har gjort hittil. At vor økonomi ned gjennom aarene har været daarlig skyldes for en del at vi er uten stadion og derfor har vanskelig for at forebygge at adskillige tilskuere undlater at kjøpe billett til de forskjellige kampe, — en ting som forøvrig vidner om liten sportsinteresse. — Hadde vi derimot en idrætsplads vilde det være meget lettere at arbeide for sportens fremme her nede paa Sørlandet.

Christianssands Tidende skriver:

«Start» har gjennom disse 15 aar ført en kamp for tilværelsen som er beundringsverdig. For at ta en enkel-

ting, øvelsespladsen, den er saa primitiv og saa sidsteklases at den vanskelig kan kaldes idrætsplads. Klubben har alle aar hat økonomiske vanskeligheter. Det ene aaret efter det andet bragte under-skudd, nærsagt overalt møtte man vrangvilje og liten forståelse. Men om det var aldrig saa megen motbør om alle bauger saa ga ikke gutterne op. Istedetfor at gi tapt skrapet de heller sammen 100 kr. for at faa arrangert en kamp, ja, det var selvfølgelig før krigen at man fik en kamp for 100 kr. Skal man nu ha en av de større klubber herved maa man nok føie et nul til. — Men nok om det. — Det er Sørlandet med sine slette kommunikationer som bærer skylden for det.

Fra fotballens barndom i Kristiansand.

— Næste aar er det hele 30 aar siden jeg som ung og slank og smuk yngling med flagrende lokker kom hjem

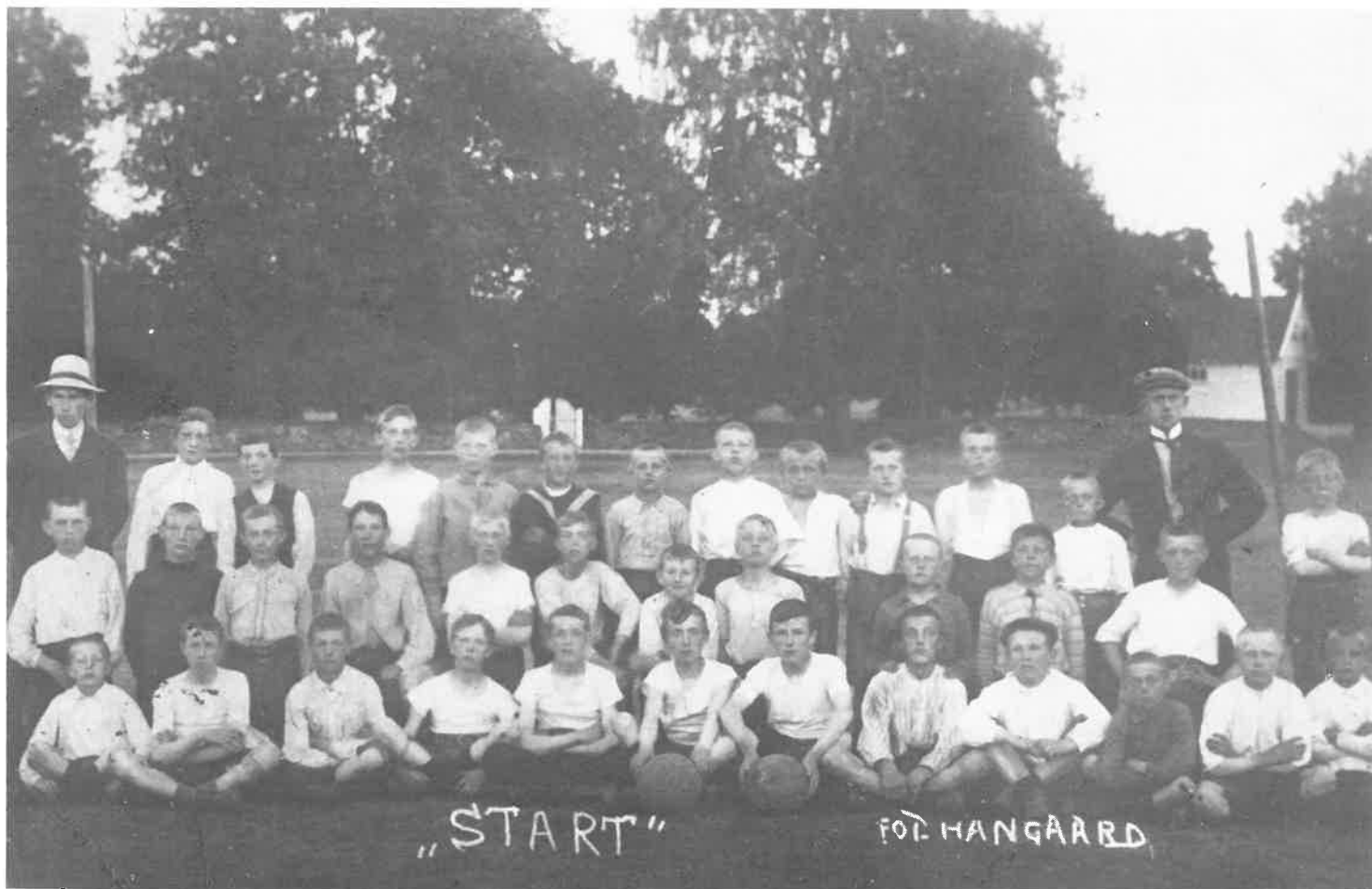
fra England med en fotball i kufferten og begyndte at lære mine kamerater at spille fotball, fortæller vores alles gode og gemytlige ven Haakon Frøstrup os (Christianssands Tidende) i anledning av jubiléet. Tilslutningen var stor og interessen for den nye sport var levende hos alle deltagerne.

— Da kongen var her for at aapne banen i 91 (Setedalsbanen), var vi for første gang anerkjendt som selvstendig korporation og stod opstillet til parade i vore rød-hvite og blaa-hvite dragter. Paa den hvite lærredsfane var malt en fotball med ekekrans om.

— Hvad er det for nogen raringer? spurte kongen.

— Det er Norges første fotballspillere blev der svart.

I april 1911 kunne vi lese følgende i en herværende avis:

IK Start's gutteavdeling 1908.

1. rekke fra v.: Nr. 5: Poul Trygve Johannessen. 2. rekke fra v.: Nr. 4: Thomas Aanensen, nr. 8: Trygve Søyland, nr. 9: Sigurd Salvesen og nr. 11: Arne Hagtvedt. 3. rekke fra v.: Johan Johansen, leder, nr. 3: Ingemann Topstad, nr. 9: Finn Johansen, nr. 13: Haakon Endreson, leder, og nr. 14: Nils Hald. Flere navn kjenner vi dessverre ikke i dag (1980).

**HØVÅG
VARETAXI**
HÆSTADSVINGEN
Tlf. 74577

**SØRLANDS
BANKEN**

**Husk
Fregatten når
du skal til
Kristiansand**

TV på alle rom, samt dusj, bad og
toalett.
CAPTAIN'S TABLE, maritimt
spisested. Berømmet for god mat.
UP-TOWN, Byens populære
dansensted og bar.
Vår møte/kursavdeling står til
disposisjon.

IKKE STØRST I
KRISTIANSAND
... MEN MER PERSONLIG

**HOTEL
FREGATTEN**

Tlf. 21 500 4600 Kristiansand S.

**VÅGSBYGD
Jern&farge**

**JERNVARER • VERKTØY • MALERVARER
TEPPER • TAPETER • m.m.**

Vågsbygd Senter - Tlf. (042) 12 030 - 4620 Vågsbygd

STADION KIOSK

Telefon 24 987
ÅPNINGSTID 08.00 - 23.30

**ØKONOMI
I DAGLIGVARER**

OSKAR
cash & carry as
v/PARKO
GRATIS KUNDEPARKERING

KNUT MYHRE
ADVOKAT - M.N.A.

Vestre Strandgate 42
Telefon *27 011

A/S SNØGG

Leverandør av:
**Sportskufferter • Sportstape • Elastiske bind
Kuldepakninger og isspray**
Be om varekatalog og prisliste

A/S SNØGG

4710 Mosby - Telefon 35 101

Hennig-Olsen Is

GARDINER - UTSTYR - GULVTEPPER

**Erling
Ingebretsen**

Lillemarkens

Gyldenløves gate 1
Telefon 21 799 - 24 121

Lidt om Fodboldspil.

— Det synes som om Publikum her i Byen tror at Fodboldspil er raat og simpelt. Det er imidlertid en ren Misforståelse som dog er undskyldelig nok naar man er ubekjent med Spillet's Udførelse og dets Regler. Fodboldspill er tvertimod forædrende, samtidig som det er meget interessant og en af de mest alsidige, udviklede Idrætsøvelser, og det passer spesielt her i Byen hvor vi ikke har noen større Anledning til at dyrke Vintersport.

Alle er vistnok enige om at Dam og Schackspill har stor og gavnlige Indflydelse paa Nerverne og skjærper Sanserne. Nuvel, Fodboldspill er praktisk set et mere udviklet Dam og Schackspill hvor hver enkelt Spiller er en selvstendig Brikke, og det er blandt Fodboldspillere en bekjent Sag at Aandsnærverelse, hurtig og riktig beregning av Chancer ofte opveier en Modspillers Overlegenhet i fysisk Henseende.

Et avisreferat fra kampen mot Viking i 1912 begynner slik:

— Vor lille, fremspirende Fodboldklub «Start», var igaar atter i Ilden og gik ud av kampen med al Ære. Kampen var imødeset med Spænding, da det denne Gang gjaldt en mer kjendt og farlig Motstander, end «Start» nogensinde tidligere hadde staaet overfor. Det var den kjendte Stavangerklub «Viking» som gjennom flere Aar har holdt sig i god Træning i Kampe mod Bergenserne. Det var altsaa al Grund til at vente Prygl for «Start».

Vi skal legge til at kampen endte 2—2, under publikums stormende begeistring som avisen skrev.

Fra kampen mot AaB i 1913: — Fra første Øieblik af viste Danskerne sig at have sin Force i smaa uventede Passinger med derpå følgende vel beregnede ofte meget smaa Spark til Medspillerne. Flere af Danskerne var rene Mestere i at behandle Bolden, de feilede sjeldne eller aldrig med fine Spark, de gav sig god Tid, forsøgte heller med en overraskende passning at vinde overblik end de sendte Bolden fra sig uden Beregning.

Resultatet ble 5—1 til AaB.

Hva med denne overskriften fra en Kristiansandsavis:

— Fodboldverdenen ryster «Donn» slaar «Start».

Et klipp fra Drammens Blad i 1918 som forteller litt om at fotballspillet kunne få gemyttene i kok da også. Denne gang er det dommeren det går utover. Vi kommer inn like etter at fløyta har gått for fullt tid:

— Men i det samme øyeblikk stormer et par tusen mennesker ind på banen under de mest indianerlignede hyl, der brøles og skjældes, mængden farer ret på dommeren, og faar ham overende. Politiet kommer, og en kraftig politimand tar ham i begge armer og bærer ham med en flyende fart i hus. Mængden stormer på huset, og beleirer det. En mand skriker: «Vi tar ham.» en anden: «To flasker whisky til den som rundjuler ham.»

Videre står det:

«Han kan takke sin Gud for at sportspladsen var saa nær jernbanestasjonen, ellers hadde han vist neppe kommet hjem med toget i gaar.

Vi legger til at den stakkars dommeren var fra Drammen og at resultatet av kampen som gikk i Porsgrunn var at Sarpsborg slo Urædd med 5—3.

Harde tider

Som kjent ble Start stiftet i Turnhallens lille sal. Leia for kvelden var 5 kr. og guttene hadde en svare sjau med å få inn disse pengene.

Store forpliktelser

I et intervju med Jannes forteller Rolf Stumpf at styremedlemmene hadde store forpliktelser i den første tiden.

Foran kampen måtte de skillinge sammen penger, og det var vanlig at de måtte garantere for en 10'er hver. Det var mange penger den gang. Heldigvis hadde de Jacob Lauridsen som pleide å betale 50 kr. i inngangspenger når han skjønte at de hadde det hardt, og det var titt, det.

«Fotballsko»

Før 1920 var det nesten ingen som hadde ordentlige fotballstøvler. De fleste brukte bare vinterstøvler som de satte lærremmer under.

Høy stjerne

Johan Jahnsen, som var med og stiftet Start og bl.a. var formann i 1912 og fra 1914 til 1918 (han ble revet bort i spanskesyken sammen med sine to brødre i 1919), må ha hatt en nesten utrolig høy stjerne blant sine klubbkamerater. I intervjuene Jannes hadde med de eldste Starterne i slutten av 40-årene, kommer de stadig tilbake til Jahnsen. Han må ha gjort et uutslettelig inntrykk på dem. Ingemann Topstad skrev om ham i jubileumsheftet som ble utgitt i 1920: — Start og Starterne vil aldri glemme Jahnsen.

Oppvarming

Hvis det regnet når Start i hine håre dager spilte fotball på Gimlemoen, måtte spillerne møte opp kl. 8 om morgenen, bære vann i pøser fra banen, merke den og gjøre alt ferdig til kampen. Så var det å skynde seg hjem, sluke noe mat, og deretter marsjere tilbake til Gimlemoen med musikken i spissen — dvs. hvis de hadde musikk.

Avisutklipp fra de gode, gamle dager:

— Fra en kamp Start-Donn: Start hadde et ypperlig sammensveiset lag med kondisjonen på topp. Av spillerne merket man seg Reinholdt Samuelsen på ytre høyre, han leverte en utmerket første omgang med god fordeling av baller. Dog virket han en smule anstrengt i annen halvlek, da han i pausen hadde vært på bryggen og ekspedert Breviksbåten.

— Fra en annen kamp:

Det var en vanskelig oppgave å lage mål på den keeperen Start stilte opp med i går. Han hadde lange armer, og så klemte han ballen like fast

som om det skulle være Selma (kona til Kidian).

— En annen gang heter det: Målmannen dirigerte godt, og ved angrep på høyresiden ropte han beskjed til en «bolt» (Harald Olsen) som sto litt lenger ute på banen, og ble det bruk for «kjeiva», ble «Goggen» (Georg Davidsen) satt i arbeid. Start rykket forøvrig opp på lederplass etter denne kampen.

Med «Topdal» til Arendal

— Turene til Arendal var store begivenheter, forteller Ingemann Topstad i et intervju med Jannes: — Vi leiet gamle «Topdal» som var stuvende full av mennesker som ville være med bort. Der kunne være opptil 150 ombord, og båten var flaggsmykket. Det var den gang vi kunne komme hjem med så svære seire som 10 og 12—0.

Det var jo ikke så mange begivenheter på den tiden, så disse fotballkampene ble rene folkefester.

Dugnad

Da Møllevannet skulle fylles igjen for å få anlagt Idrettsplassen, dannet idrettsklubbene arbeidslag. Fagfolk skjøt ut stein fra Gratisheia og idrettsfolkene kjørte den i tippvogner på smale skinner og pøste tonnevis av stein i Møllevannet. En trodde at en på denne måten skulle få et skikkelig og fast underlag, men det viste seg å bli et sluk uten ende som stadig sank — og sank.

Et minne fra Skreros

Etter at eiendommen på Skreros var innkjøpt, ble ominnredning og utbedring av hytta utført på dugnad av medlemmene. Hytta var den gang uten lys, så kveldsar-

Starts oldboys-lag 1926.

Fra venstre: Dommeren Anker Iversen, Nils Hansen, Albert Egeland, Rolf Stumpf, Jørg Hagen, Einar Torjesen, Einar Kristiansen, Normann Johansen, Ingemann Topstad, Reinholdt Samuelsen, Alf Malterud og Thomas Aanesen.

NYE TEGLVERKSVEI 19
TLF. 042/24438

*Du kommer lenger
med sparte penger*

Velkommen som kunde i:

**PRIVAT
BANKEN**

Markensgt. 11-13 - Telefon 29 745

Filialer: LUND, Østerveien 30 - ØVRE MARKENS, Markensgt. 44

**HUSK
VALHALLA
BLOMSTERFORRETNING**

Inneh.: Fred Frivold
Hj. Odins gt./Tors gt. - Telefon 25 816
Kransebinderi

**PÅ VEI TIL
OG FRA STADION -
BESØK DA**

Oddemarka Bilservice

Inneh. Borgar Haugland
Østerveien - Tlf. 90 245

**MALERMESTER
PER LANGELAND**

Ægirsvei 1 - Tlf. 91 586

Bergstols
DROGERI &
PARFYMERI

Spesialforretning
i Toalettartikler

Telefon 22 500
MARKENSGT. 10

W. EGELAND'S
RØRHANDLEL
AKSJESJESKAP

RØRGROSSISTER
Sentralbord (042) 91 910 - Torsgt. 47
4601 Kristiansand

Vi utfører

**ALT
til faget
henhørende**

FINN OG ALBERT

EGELAND

AUT. RØRLEGGERE
Tlf. 22 478 - 26 881

Gjør som «Startgutta» fyll hos
**WALHALLA BENSIN-
& SERVICESTASJON**

VASKE- OG SMØREHALL
Telefon 92 706 - 4600 Kristiansand

STEDET FOR FAR OG SØNN

EINAR ØGREY A/S

Mek. Verksted
Andøyveien 27 - 4620 Vågsbygd
Telefon *85 855

Theodor Mykland

ALT I
FRUKT OG GRØNNSAKER
Øverst i Markens
Telefon 21 632 - 25 956

**Skikkelig planlegging
er halve reisen**

Feriereiser - Forretningsreiser - Gruppereiser
Studiereiser - Kongress/Messereiser

BYGGMESTER
OLE P. KULIEN
Telefon 10 215

TAKST- OG KONSULENTARBEID

SNACK MED

**NORTTRANS
REISEBYRÅ**

Dronningensgt. 24 A - 4600 Kristiansand - Tlf. 042/27030

beide ble utført i lyset fra en liten parafinlampe. Under arbeidet med å legge nytt gulv i den store spisesalen var et av medlemmene så uheldig å falle mellom bjelkene og ned i kjelleren, og i fallet rev han med seg den eneste parafinlampen. — Adolf Arntsen, der som fagmann ledet arbeidet, kikket ned i mørket i kjelleren og spurte tørt: — Assen gikk det med lampen?

Thorvald Knudsen

Reiser og reisemåter

Til Mandal gikk turen ofte med ei skøyte som var leid for anledningen eller med postbåten. I sistnevnte tilfelle gjaldt det å lure styrmannen og holde seg lengst mulig under dekk.

Til Arendal fikk hver spiller utbetalt 5 kr. som skulle dekke reise fram og tilbake, mat og hotell.

Til Stavanger fikk hver spiller 12 kr. så de måtte ofte spe på litt selv. Det hendte gjerne at spillerne på hjemtur fra Stavanger først dukket opp på dekk når båten kom til Kleven i Mandal og forlangte billet derfra. Når de skulle til Arendal, løste de billet i Grimstad. Det kostet 75 øre, mens prisen Kr.sand-Arendal gikk opp i kr. 2,75. Mange av styrmennene var forresten med på moroa.

Da Start i 1912, som første norske klubb reiste til Danmark for å spille mot AaB, ble det like før avreisen sendt et telegram til NFF for å si fra. De våget rett og slett ikke å varsle før - av frykt for at de skulle bli nektet å reise.

Jacob Lauridsen

En av klubbens ivrigste supportere på den tid var trikotasjefabrikant Jacob Lauridsen, som var danske, var selvfølgelig blitt fotballminnet før han kom til Kr.sand. Spillerne brukte hverken drakter eller fotballsko den første tiden. Det var Lauridsen som skjenket Start det første sett drakter.

Han var som sagt en meget entusiastisk tilhenger av klubben, og møtte fram på hver eneste kamp og fektet ivrig med spaserstokken. Da guttene i 1912 reiste til Danmark, møtte han opp på brygga for å se dem vel av gårde. På spørsmål om hvordan det sto til med reisepenger, måtte spillerne innrømme at det var heller skrable greier. Hvor på Lauridsen halte fram lommeboka og overrakte guttene 50 kr. — som var mange penger den gang.

Jacob Lauridsen ble utnevnt til æresmedlem i Start i 1946.

Turen til Danmark ble forresten finansiert ved at Rosenkilde lot spillerne få reise tur-retur på 2. klasse for enveis-billet, og så skjøt spillerne til 11 kr. hver.

Kameratskapet i de første 10-15 årene var noe for seg selv. Det var smått med penger, men spillerne pleide å hjelpe hverandre slik at ingen behøvde å bli hjemme fra en tur p.g.a. pengemangel.

Hver søndag trente spillerne fra kl. 2 til 6-7 om kvelden, men de aller første årene var det ofte vanskelig å få mannskap nok til kampe.

Som nevnt ble gjerne postbåten brukt når klubben skulle til Mandal. Den ankom Kleven ½2-2 tiden om morgenen. Guttene hadde selv sagt ikke råd til å ta inn på hotell, så enkelte benyttet seg av at gatedørene sjelden ble låst om nettene den gang, og gikk inn og satte seg til å sove i trappeoppgangene.

De var sikkert gode og utvilske foran kampen.

Natten før en av de første rundekampene i Norgemessterskapet regnet det voldsomt. Gimlemoen var av det militære i dagene før blitt benyttet til øvelser med tunge artillerivogner, så banen

Styret i 1930.

Bakerst fra venstre: Finn Hansen, Trygve Hamre og Asbjørn Aardal. Foran: Sigurd Gjeruldsen og Anders Sørli, formann.

Styret i 1955.

Foran fra venstre: Magne Udø, viseformann, Sverre Heidenreich, formann, Arnfinn Syvertsen, kasserer.

Bak: Gabriel Idland, sekretær, Rolf Andresen, oppmann.

Sverre Hornnes, formann.

Rolf Andresen, viseformann.

Erik Svendsen, sekretær.

Tore Heidenreich, kasserer.

Styret i jubileumsåret.

KATTEN HAR 9 LIV . . .

og trenger ingen forsikring. Du og dine er ikke fullt så heldig stillet. Bør du ikke gjøre alvor av den praten med

Rolf Hafseth
Assuransse

Dalandgården 4. etasje - Telefon 24 063
(Stedet for orientering om alt i forsikring)

Christianssands
Sparebank
opprettet 1824

De finner oss
i Lillemarkens

 Einar Torjesen
JERNVAREHANDEL A/S

BØES
SKOTØY
A.S
Kirkegaten

T - RASMUS
TALLAKSEN

Rodenstock
Moteriktige **briller**
H. BACH **CHRISTENSEN** A/S
URMAKER OPTIKER
Gyldenløvesgt. 1 A tlf. 042/22 336

I DnC FÅR DU
RETTFERDIG
LØNNSKONTO MED
BONUS
DnC
-det holder

 Brødrene
Nygaard

INTERNASJONAL TRANSPORT & SPEDISJON
Ægirsvei 3 — 4600 Kristiansand
Tlf. * (042) 92 340

B&M

SVENDSEN A/S
Også Startere er velkommen
i vår forretning

Vi er også 11 spillere på «LAGET»,
som BAKKER opp om firmaets MÅL:

Innsats og trening for å vinne
tilfredse kunder.

Gullmed
gjemmolog
A/S **HODNE**

Markensgt. 27 - Tlf. 042/24412
4601 Kristiansand

Bergkvist & Co.

Kr. 4des gt. 26 a
Telefon 23 163

GLASS - PORSELEN

TRANSPORTSENTRALEN
KRISTIANSAND

ÆGIRSVEI - TLF. 91415

Jubileumshilsen fra Aalborg Boldspilklub af 1885

Kaj Holm

Ved et tilbakeblik i Aa.B.'s annaler finder jeg i et jubilæumsskrift fra 1935, at første møde på fodboldfronten mellem IK Start og Aa.B. fandt sted i 1912. Jeg vil citere her hvad der stod skrevet: «START» Kristiansand gæstede Aa.B. i sommeren 1912 og blev slået med 4-1, herom skrev laglederen i MATCHBOGEN: «kampen var uden interesse, da Nordmændene endnu ikke har lært at spille fodbold». Ja, det var i 1912, siden er der sket store fremskridt på fodboldfronten i IK Start.

Denne fremgang, tør jeg godt si, blev startet af den dynamiske ungdomsleder Egil Drøsdal, der den 31. juli 1965 sammen med lederen George Holte mødte op i Aalborg med ca. 35 gutte-spillere, der skulle på Danmarksturne, og for første gang besøge Aa.B. — Randers Freja og Vejle Boldklub. Ved dette besøg i Aa.B. indledtes et venskab og et samarbejde, som senere skulle vise sig at blive inledningen til IK Start's Guldalder. Forstås på den måde, at dette første besøg på Aa.B. udviklede sig til en årlig begivenhed, hvor Egil Drøsdal kom til Aa.B. med 30-40

var full av dype hjulspor. Disse sto nå fulle av vann. Men da været lettet litt utpå formiddagen, gikk alle spillerne, anført av klubbens formann, Johan Jahnsen, i gang med å grave grøfter og lede vannet bort fra banen, slik at denne kunne bli klar til kampen, som skulle begynne kl. 1.

Fin-fin oppvarming, skulle vi tro.

ungdomsspillere og udnyttede de gode træningsfaciliteter og dejlige grønne græsbaner, som er en mangelvare i Kristiansand. Disse træningsleire gav inspiration og utviklingsmuligheter for de bedste gutte- og junior spillere, som IK Start har fået glæde af på første-holdet, der i de senere år har gjort sig godt i den Norske 1. division og her kulminerede med det norske mesterskab og guldmedaljer i 1978.

Mit Jubilæumsønske for IK Start skal lyde, at styret i «Start» stadig har øje for betydningen af ungdomsarbejdet i klubben, og at IK Start må vedblive at være blandt de førende klubber i norsk fodbold.

Med dette lille indlæg vil vi i Aa.B. slutte med en tak til såvel ungdom som senior afdeling i IK Start for et særdeles godt samarbejde og venskab gennem mange år, og håbe dette må fortsætte fremover, VI GRATULERER MED DE 75 ÅR.

Kaj Holm

OSS STARTERE IMELLOM

har vært en gjenganger i Starteren siden avisen så dagens lys i 1947. Under denne headingen forsøker vi til en hver tid å få notert medlemmenes data og vita, f.eks. hvem som har forlovet eller giftet seg, satt nye idrettsutøvere til verden, eller hvem som har hjulpet til med dette og hint osv. osv. Vi antar at disse små notisene er noe av det første som blir lest hver gang et nytt nummer av Starteren smeller i postkassen.

Selv om dette skal være en ren jubileumsavis, tillater vi oss likevel å servere noen smakebiter, som f.eks. at:

— Allerede etter en uke hadde Reidar Flaa solgt 10 lodd-bøker i jubileumslotteriet, og han har solgt flere siden.

— Ører blir til kroner, sier kasserer Arnfinn Syvertsen, og forteller at Seniorklubben har satt av 10.000 kr. til inventar i Starthallen som en jubileumsgave til Start.

Beskjeden bidragsyter

«1,83», eller Finn «Hafi» Hanssen, hører ikke til dem som stiller seg opp på torget og reklamerer for seg selv. Det har han da heller ikke gjort i artikkelen om Starteren. Men det hindrer ikke meg i å slenge på noen linjer.

Som det fremgår av artikkelen var «Hafi» en av initiativtakerne da Starteren så dagens lys. Han har også vært redaktør og medarbeider i avisen, men han nevner ikke med et ord at han i alle de 33 år klubbavisen har eksistert, jevnlig har bidratt med innlegg, artikler, intervjuer, referater osv. — nær sagt til hvert eneste nummer. Det er vel knapt en redaktør som ikke har trukket veksler på «Hafi» i så måte.

Selv har jeg ikke tall på alle de gangene han har gitt en hjelpende hånd i en akutt situasjon.

«Hafi» hører til de sjeldne mennesker som aldri lover en ting uten å holde det, derfor kan en stole 100% på ham, og jeg må bare innrømme at jeg selv mange ganger har trukket veksler på ham nettopp på grunn av denne egenskapen.

Så «Hafi», hjertelig takk for din innsats gjennom mer enn 30 år for Starteren.

Egil Torjussen

Norges Fotballforbund

Stiftet 30-4-1902

(MEDLEM AV NORGES IDRETTSFORBUND OG FEDERATION INTERNATIONALE DE FOOTBALL ASSOCIATION)

Jubilant som seiler med sol og vind i ryggen!

Enkelte ganger kan det være visse vansker med å skrive en jubileumshilsen. For eksempel når klubbens store bragder tilhører en fjern historisk tid, og når klubben selve jubileumsåret fører en på alle områder meget beskjeden tilvarelse.

Når det gjelder Start, er det motsatte tilfelle! Fra beskjeden nasjonal posisjon ved 25- og 50-års feiringen, inntar Start i 1980 en dominerende rolle i norsk fotball. Denne posisjon er allsidig — den er naturlig knyttet til førstelaget forankring i medaljegruppen, men også minst like meget i juniorarbeidet — hvor klubben på mange måter har vært banebryter og har hatt — og har — en nesten utrolig sterk posisjon.

Start har vært en fast leverandør av landslagsspillere — også med gullklokker (Trond og Stein) — og har dyktige ledere, som også stiller sine kunnskaper og arbeidslust til forbundets disposisjon. Klubbens medlemmer har i mange, mange år bekledt de viktigste tillitsverv i fotballkretsen.

Klubbens initiativrike og arbeidsglade ledere har også klart å skape og opprettholde et godt klubbmiljø. Start-huset og idrettshallens reising og drift avtvinger også den dybeste respekt.

Når det gjelder baner og treningsfeltet på Sørlandets hovedstad fortsatt betraktes som et U-land. La derfor denne lille hilsen munne ut i et ønske om snarlig bedring på dette område. En bedre gave kan byen ikke gi jublantent og ungdommen i Kristiansand.

Hilsen

Finn Hanssen

0002273

00

EGIL TORJUSSEN
PEER GYNTSVEI 7A
4600 KRISTIANSAND S

Fra side 17

DET VAR DEN GANG DET

ber, spesielt da Hjørring, utnyttet vi til å arrangere en juniorturnering med deltagelse av Hjørring, AGF, Aarhus og Start. I tillegg spilte vi også mot Randers Freja og Brønderslev. Med på turnen var praktisk talt alle våre guttekretsmeistere fra -36. Jeg nevner i fleng: Finn Karlsson, John Andersen, Kjell Torjesen, Sverre Heidenreich, Garman Oland og Håkon Tveit, alle navn som har satt spor etter seg i klubbens historie.

Høydepunktet på turneen var kampen mot AGF, mangeårige Danmarksmestre og tårnhøye favoritter. Trass i at danskene stilte med sitt ynglingehold (aldersgrense 19 år) mot våre 17- og 18-åringene, var kampen lenge jevn. Til slutt måtte vi se oss slått med 4-2 etter scoringer av Kristen Hag og Garman Oland.

Danmarksturene i 1937 og 1938 var verdifulle på flere

måter. De ga oss verdifulle impulser i form av fornyede kontakter med våre læremestere i fotball. Vi fikk den første føling med gressbane-fotball, og, det aller viktigste, opptakten var gjort til det som skulle bli årvisse møter med danske fotballag.

Og ikke før var krigen over — så var vi der igjen. Vi kunne ikke en gang vente på KDS, men chartret fiskekutteren PG av Søgne, der vi i 1946 fylte lasterommet med A- og juniorspillere og ga oss minefeltene i Skagerak i vold. Også denne gang gjestet vi Nørresundby og Hjørring, og dessuten Skagen.

I årene som fulgte har vi hatt forbindelse med mange danske klubber. Vår hovedforbindelse er nå igjen AaB og dermed er ringen sluttet, men det hører den nye tids historie til.

Rolf Hafseth

KRISTEN SØRENSEN
MURMEISTER

SPECIALITET: FLISER — PEISER

SULDALSVEIEN 8
TELEFON (042) 30 977
4600 KRISTIANSAND S.

Jubileumsåret 1980

19. SEPTEMBER
STARHALLEN

Junior gutter og piker markerer dagen kl. 17 - 20. Servering, tale og forhåpentlig noe underholdning.

Senior kl. 20.00.
Enkel servering, forfriskninger fås kjøpt.

Dagen vil kun bli for medlemmer, gjester vil bli innbudt til festarrangementet omtalt nedenfor.

8. NOVEMBER (Merk datoen)
Kl. 19.30 vil hovedarrangementet gå av stabelen på Caledonien Hotell. Arrangementet vil omfatte middag, underholdning og dans m.m. Gjester fra inn- og utland er invitert. Festen vil bli annonsert, men tegning kan skje ved henvendelse til ett av festkomitéens medlemmer. Denne består av:

- Rolf ANDERSEN (form.)
- Erik SVENDSEN
- Finn HANSSEN (Hafi)
- Arnfinn GUNDERSEN

"START" FANS

"START" SUPPORTER UTSTYR

Til salgs i kiosken
STARHALLEN

OPPLEGG OG LEVERANSER:
STRØMMES REKLAME

For fremtidige trykksakbestillinger

— kontakt oss

Bjorvand & Skarpodde

BOK- OG OFFSETTRYKKERI

Vindmøllegangen 16 - 4600 Kristiansand

Telefoner: 042/21 210 - 25 763

